

[Lilli Gyldenkilde]

de. Det, jeg kommenterede, var, hvad hr. Glistrup sagde om det forslag, vi diskuterede før dette, som har en sammenhæng med dette forslag.

Aase Olesen (RV):

I mit første indlæg appellerede jeg til venstre og konservative om i denne debat ikke at gå ind i en overbudspolitik, som ingen, der på et eller andet tidspunkt får et medansvar for, at tingene hænger økonomisk sammen, kan holde til. Det var derfor, jeg tillod mig at drage fru Lilli Gyldenkilde ind i sagen, for den situation kommer SF jo åbenbart aldrig i.

Jeg vil gerne sige, når man bliver ved med at referere til, hvad der er lagt fast, og hvad man kører frem efter, at det er regeringens planer, som regeringens har orienteret alle partier om. Jeg går ud fra, at SF så lidt som det radikale venstre regner med, at socialdemokratiet får flertal til at gennemføre det. Som bekendt har man ikke flertal i det parti endnu, og jeg tror, det varer mange år, og det vil sige, at man skal have andre til at være med. Som jeg sagde i mit første indlæg, fastlægges udbetalingerne fra den sociale pensionsfond ved lov her i folketinget.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg må desværre sige til fru Aase Olesen, at eftersom fru Aase Olesen og hendes parti sikkert stemmer for finansloven, hvori disse ting er indarbejdet, så kan man altså ikke stå og sige: ja men det er slet ikke meningen, at det skal være sådan.

Må jeg så i øvrigt sige, at i et svar til socialudvalget netop i dag har finansministeren sagt, at 3. fase er udskudt, den er væk.

Når man har medansvar for finansloven, har man altså også medansvar for dette.

Socialministeren (Ritt Bjerregaard):

Ja, man kan jo få lang tid til at gå med en debat, hvor der bliver talt om forskellige ting. Så vidt jeg kan høre, taler fru Lilli Gyldenkilde her i sidste omgang om fastlæggelsen af, hvornår pengene skal udbetales, altså det forløb, der siger 200 mill. kr. i 1982 og 400 mill. nye kroner i hvert af de efterfølgende år, medens fru Aase Olesen taler om, at der ikke er taget stilling til, hvad disse penge

skal anvendes til. Begge dele er korrekte, og dermed kunne den del af debatten måske være udtømt.

Jeg vil godt sige til hr. Brixtofte, som trak problemerne frem i forbindelse med pensionister i tofamiliehuse osv., at dem har jeg lagt frem i socialudvalget, hvor regeringen og forligspartierne har tilkendegivet, at vi ønsker at finde en løsning på det spørgsmål. En løsning på det spørgsmål vil aldrig nogen sinde kunne give beløb på 150 mill. kr. De beløb, hr. Brixtofte her har nævnt, tager alle sigte på, at man fjerner formuefradraget, og det var det, jeg omtalte. Det andet spørgsmål har regeringen sagt at vi løser.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

5) Forhandling om socialministerens redegørelse af 7. oktober 1981:

Redegørelse om børnekommissionens betænkning.

(Redegørelse nr. R 2. Anmeldt 7/10 81. Redegørelse givet 7/10 81. Meddelelse om forhandling 7/10 81).

Forhandling

Formanden:

Jeg gør opmærksom på de nye taletider, men dem går jeg ud fra at man har sat sig ind i.

Helle Degn (S):

Pressen skrev om børnekommissionens betænkning: der var jo intet nyt. Det overraskede vel ikke, netop fordi denne kommission har gjort sig umage med at fungere utra-

[Helle Degn]

ditionelt åbent under hele sit arbejde. Derfor var forslagene og overvejelserne kendte størrelser. Udformningen af betænkningen må roses, fordi den lægger op til, at også andre end politikere og centraladministration kan tage del i debatten om familiens og vore børns stilling i samfundet.

Betænkningen kan bruges til at diskutere, hvilke vilkår vore børn skal have, hvordan de kan få det, og hvem der skal give dem det.

Hvilke vilkår skal vore børn have? Socialdemokratiet er af den opfattelse, at børn er en fælles glæde og et fælles ansvar. Det skal gøres bedre at være barn i vort samfund, for spørgsmålet er jo, om vore børn ikke må betale en høj pris for den velstandsstigning, vi oplevede i 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne. At være barn i Danmark skal være at føle sig respekteret som selvstændigt individ og ikke alene elsket, men også nødvendig. Vi bør arbejde videre med forslag, hvor børn har pligter og opgaver i daginstitutioner og skoler, som vi ser det i nogle skoler, hvor de selv laver mad, holder skolen ren osv., de har en funktion og er nødvendige.

Vi har i rædsel for den anden grøft, børnearbejdet, som vi kender det fra forrige århundrede, nok i alt for høj grad givet vores børn en overflødhedsfornemmelse. Vi har også i for høj grad i vores hidtidige børnepolitik betragtet barndommen som en ventetid, som noget, der skulle overstås.

Ingen familie varetager ansvaret for deres barns opdragelse og opvækstvilkår isoleret fra det omgivende samfund. Enten man selv for tiden har små børn eller ej, må det naturligvis være i hele samfundets interesse, at børnene får de bedste opvækstvilkår. Vore børns vilkår kan af indlysende grunde ikke kun være et anliggende for det enkelte forældrepar, selv om det primært er det. I anden række er det hele samfundets sag at sørge for ordentlige opvækstvilkår for næste generation. Børnene er vores eneste håndgribelige forankring i fremtiden, og det er en ringe generation, et ringe samfund, der forsømmer sine børn. Det er i denne forbindelse helt underordnet, om man selv har født dem, eller de er født hos en søster og svoger, en veninde og en mand, en nabokone og en mand eller af folk i en anden by eller et andet land.

Børn er forældreanliggende, men ikke kun forældreanliggende. Hvis der hænger et skilt i din gård, hvor du bor, hvorpå der står, at leg og boldspil i gården er forbudt, så er det ikke kun det legende barns forældre, der skal sørge for, at det skilt bliver fjernet. Alle gårdens beboere, pensionister, enlige, barnløse skal deltage gennem beboerforeningen og sørge for, at viceværten får det skilt taget ned.

Selv for det mest ideelle forældrepar kan det være svært at have og opdrage børn, hvis samfundet, f.eks. arbejdsmarkedet, ikke accepterer og indretter sig efter denne opgave. Forudsætningen for velstandsfremgangen privat og offentligt har nemlig været begge forældres deltagelse på arbejdsmarkedet. Når begge forældres fravær sammenlægges, bliver det ofte til 80 timer om ugen mod tidligere generationers 45-50 timer, hvor kun den ene arbejdede. Resultatet er overarbejdede og stressede forældre, som har for lidt tid til at opbygge den meget vigtige kontakt med børnene. Tiden er den vigtigste faktor, den tid, vi bruger på hinanden i alle menneskelige sammenhænge. Det tror jeg mange unge familier i dag oplever. Derfor er det mægtigt godt, at regeringen meget positivt har tilkendegivet, at tiden er det mest presserende problem overhovedet for børnefamilien at få løst og løst nu.

Til denne diskussion om den daglige arbejdstid hører også den erkendelse, at alverdens undersøgelser viser, at det ikke vil gavne børnene, at forældre har 4 meget lange arbejdsdage og så 3 fridage. 8-10 timer for barnet på en institution er normalt for meget, også selv om det »kun« er i 4 dage. Derfor er det glædeligt at konstatere en voksende forståelse for en væsentlig nedsættelse af den daglige arbejdstid. Det kan vi i socialdemokratiet støtte. Når arbejdsministeren nu som bebudet sammen med arbejdsmarkedets parter vil foretage en vurdering af perspektiverne i og problemerne omkring en nedsættelse af arbejdstiden og en bedre fordeling af arbejdet, så mener vi, at børnefamiliens krav hertil må veje meget tungt. Ja i det hele taget, at vi får taget fat på en egentlig familiepolitik og ikke kun en afledet virkning af andre politikker.

Vi må have familien til at fungere bedre efter de nye generationers krav om aktiv del-

[Helle Degn]

tagelse i samfundet for både kvinde og mand og for en mor og en far og for vore børn.

Tiden i forbindelse med barselorloven er også en sag, som vi ikke efter vor mening er færdig med at drøfte. I socialdemokratiet kan vi give tilslutning til, at der arbejdes videre efter 26 ugers barselorlov og efter det øvrige langsigtede perspektiv i børnekommissionens forslag. Manden må have en aktiv placering i barselorloven. Dette set som en næste fase i den ligestillingsproces, kvinderne satte i gang i 1960'erne og 1970'erne. I Sverige ved vi i dag, at der er prestige i at bruge sin ret til at have »pappaledigt«, og det kan vi også få i Danmark, hvis mændene må få del og vil tage del i ansvaret for familiedannelsen.

Hvem er det så, der kan gøre det bedre for børnene, og hvordan? Ja, centralt kan vi gøre det ved at indrette vores arbejdsmarkeds-, bolig- og daginstitutionspolitik til støtte for dem, som ønsker at have børn, og ved ikke at lade, som om børn ikke eksisterer eller er et helt privat anliggende.

Noget af det, socialministeren i sin redegørelse fæster sig ved, er børnekommissionens mange gode forslag om at etablere forsøgsordninger rundt omkring i landets kommuner med henblik på senere at ændre lovgivningen. Det ser jeg som en vigtig begyndelse til at skabe en egentlig familiepolitik, hvor målet er at få familien til at fungere.

Hvem kan gøre noget? Ja, i flæng kan jeg nævne kommuner, boligforeninger, lejerforeninger og naboen i nærmiljøet, hvor vi bor. I mange situationer kunne kommunerne godt aktivt tage fat på at vurdere deres egne tilbud til børnene, og man kunne finde mere rigtige løsninger og prioriteringer.

Jeg vil her nævne Farum kommune, som selv har taget fat. De har nedsat et opvækst-udvalg – eller en børnekommission, om man vil – som skal analysere de tilbud, der gives, de behov, der er for spædbarnet, for de 5–7-årige og for de 12–14-årige. Hvordan kan den enlige mor i Farum klare situationen med et sygt barn? Hvordan klarer de 5–7-årige deres skiftende livssituation, skiftet mellem daginstitution, skole og fritidshjem, og hvordan klarer de 12–14-årige deres hverdag alene hjemme? Hvordan er disse børns familiesituation, det sociale netværk og de offentlige tilbud? Det analyseres, man laver lokale fotoudstillinger, og til sidst kommer man

med nogle forslag til nye løsninger. Vi må betræde nye veje. Vi kan også, det ser vi heldigvis fine eksempler på rundt om i landet.

Når der spørges om, hvem der kan gøre noget, kan der også hentes megen inspiration i det potentiale, som ligger i nabofællesskaber, ikke for at spare, som Hanne Reintoft negativt siger det i Politikens kronik den 8. oktober, men for at nå længere ud og for at finde mere rigtige løsninger. Hvis vore børn ikke får oplevelsen af tryghed, nærkontakt og tilhørsforhold, får dette store virkninger for børnenes følelsesmæssige, sociale, intellektuelle og kulturelle udvikling, af egen identitet og tilhørsforhold til samfundet. Derfor må man forsøge at skaffe midler til etablering af fælles faciliteter i nærmiljøet. Heldigvis sker der noget her i disse år med at dyrke kontakten til naboerne, gøre en indsats for hinanden, først og fremmest til gavn for børnene.

De børnepolitiske principper, som børnekommissionen lægger frem, kan vi tilslutte os. Barnets retsstilling må udbygges. Adgang til fælles forældremyndighed både ved skilsmisse og for papirløse og en udvidelse af samkvemsretten har børnekommissionen debatteret. De undersøgelser, justitsministeren nu har sat i gang om nogle af disse spørgsmål, afventer vi med opmærksomhed.

I spørgsmålet om revselsesretten har socialdemokratiet den principielle opfattelse, at det er krænkende at anvende vold som opdragelsesmiddel over for børn. Derfor ser vi gerne, at grænserne mellem vold og revselse bliver trukket skarpere op for at beskytte barnet. Hvis man bliver vred på sin nabo og i den anledning opsøger ham for at give ham en lussing, så vil man blive meldt til politiet og sikkert få en bøde for at have overfaldet naboen. For os er det ikke umiddelbart indlysende, at naboen skal have en bedre retsbeskyttelse end børnene i familien. Derimod er det nødvendigt at påvirke voksnes holdning til børn, så det ikke længere er acceptabelt at udøve fysisk revselse eller psykisk vold mod børnene. Opdragelse er også noget, man kan blive dygtigere til, hvis man vil, hvad man også må overbevise forældre om.

Det dalende fødselstal har været gjort til genstand for mange spekulationer. Om folks motiver ved vi for lidt, og derfor ser vi også mange forhadte konklusioner, hvoraf et par sikkert også vil blive præsenteret under

[Helle Degn]

denne debat. Vigtigt er det nok at holde sig for øje, at de seneste forældregenerationer reelt har haft en valgmulighed og en planlægningsmulighed, som ikke eksisterede før for de mange.

Om folk vil have børn, er et personligt valg. Hvis man vælger at få børn, bør alle forældre støttes i deres mulighed for at være gode forældre, ved at vi skaber ordentlige forudsætninger for dem arbejdsmæssigt, bolig-mæssigt, med et reelt daginstitutionstilbud, sådan at det ikke føles på forhånd kønsbestemt eller uoverkommeligt at løse forældreopgaven. Forældrefølelse i betydningen omsorg for børnene, kærlighed til dem, interesse for børnene er ikke forbeholdt det forældrepar, hos hvem de vokser op. Alle, de meget gamle, de enlige, de barnløse, kan og bør føle den form for forældrefølelse, ømhed og solidaritet og en interesse for de børn, som skal vokse op i vores samfund.

Henrik Toft (V):

Det er tit blevet sagt, at et samfunds værdi kan måles efter, hvordan det behandler sine ældre medborgere. Vi kunne nok med lige så god ret måle den efter de vilkår, der gives børnefamilierne.

Går vi et skridt videre og vurderer ud fra befolkningens vilje til at sætte en ny generation i verden, så kan vi se, at der er noget galt. Jeg tror ikke, at socialministeren vil lokke familierne – for øvrigt et udtryk, som jeg ikke bryder mig om – til at få flere børn, men kan vi gennem debatten her få afdækket nogle af de problemer, der er årsag til det stærkt faldende fødselstal, så er venstre meget indstillet på at løse op for disse. Sker der nemlig et fortsat fald i fødselstallet, vil det rejse nogle problemer. Derfor kommer vi ikke uden om også at diskutere det faldende fødselstal, selv om det ikke har været med i børnekommissionens kommissorium, nok fordi det ikke var så dagsaktuelt på det tidspunkt.

Respekten for et velfærdssamfund, der ikke prioriterer et rigt familieliv højt, hvori naturligt indgår børn, kan ligge på et lille sted. Det allervigtigste i vor samfundspolitik i øvrigt er, at der bliver skabt optimisme og tro på fremtiden. Herved vil der nok også ske en anden prioritering af de enkelte familiers mål, så de dels får lyst til at høste de

glæder, det at få børn giver anledning til, dels får vilje til og føler ansvar for at gøre det arbejde, som følger med.

Når socialministeren i sin redegørelse nævner fem børnepolitiske principper og begynder med ligestilling mellem kønnene, så lyder det meget rigtigt, men kvinderne har nu engang et privilegium, som vi aldrig kan anfægte. Hvor meget vi end stræber mod den højt besungne ligestilling, så er vi følelses-mæssigt forskelligt indrettede. Derfor kommer vi heller ikke uden om, at moderen også fremover betyder mest for barnets følelses-mæssige udvikling i dets første leveår. Bevarer, vi kan sige alle de pæne ting om fædres større deltagelse i det huslige arbejde, men det er ikke noget, vi skal lovgive om.

Prøv ikke at skyde mig i skoene, at jeg vil jage kvinderne hjem til kødgryderne igen, for det vil jeg ikke.

Derimod vil jeg meget gerne være med til gennem lovgivningen at åbne op for deltidsstillinger. Jeg ved godt, at det støder an mod fagforeningernes principper, men når nu det kan løse op for mange børnefamiliers ønske, så må det andet da være underordnet. Venstre har gang på gang slået til lyd for øget adgang til deltidsbeskæftigelse, og vi har foreslået, at stat og kommuner skulle gå i spidsen med at tilbyde dette. Var det ikke også noget i den retning, der blev foreslået på mødet i Vejle i går?

Nogle har over for mig peget på det ønskværdige i, at der bliver mulighed for samvær med de små børn inden for den normale arbejdstid. Det kan også opnås gennem en større åbning over for deltidsbeskæftigelse, og så er det for øvrigt mig underordnet, hvem af forældrene der vælger deltidsjobbet. Venstre tror ikke rigtig på indførelse af 35 timers ugen, og for øvrigt er det jo også et arbejdsmarkedsspørgsmål. Vores bud er i stedet for, som nævnt, deltidsjob og flextid. I afsnit 7, 1., er overskriften: »Barnets ret til 2 forældre.« Den er nu ikke særlig dækkende for indholdet, der mest beskæftiger sig med de juridiske forhold og barnets familieretlige stilling. Det er dog stadig væk sådan, at ca. 88 pct. af børneforældrene lever i et fast parforhold. Der er heller ingen tvivl om, at parforholdet stadig sikrer børnene den tryggeste opvækst. Derfor hører der et stort ansvar med, når forældrene beslutter, at den ene må tage sig opgaven på.

[Henrik Toft]

Godt 11 pct. af børnene har enlige forsørgere. Skal der være tale om omfordeling af ressourcer, som nævnt i redegørelsen om kommissionens arbejde, er det disse forældre, der specielt må hjælpes. Det gælder med hensyn til pasningsordninger, og det gælder i økonomiske sammenhænge.

Venstre kan være enig i en del af socialministerens redegørelse vedrørende dagforanstaltninger. Det gælder udtalelsen om, at kommunerne er de bedste til at vurdere det lokale behov, og der bliver faktisk også sagt noget om dagplejen, som vi kan tilslutte os. Men hvorfor er der udsendt et cirkulære, som forhindrer en dagplejenormering på 20 timer? Venstre er også enig i gennemførelsen af skolepasningsordninger; derimod er vi ikke enige i at forcere daginstitutionsudbygningen.

I betænkningens kapitel 4 omtales forholdene på landet. Det siges, at der sker en overromantisering af landbobørnenes og deres familiers dagligdag. Det er nu nok forskelligt, men de nuværende vanskelige økonomiske forhold for landbruget skaber selvfølgelig også problemer for børnene. For landbofamiliens vedkommende kan vi opleve det paradoksale, at der trods en meget lille indtjening vil være en socialindkomst, som forhindrer rimelig økonomisk støtte i form af børnetilskud og dagforanstaltninger. Det vil venstre arbejde for at ændre.

For nogle år siden medvirkede amtslæge Vagn Christensen ved oprettelsen af mange legestuer på landet. Det bidrog positivt til at imødegå den isolation, som mange børn på landet har været udsat for. Derfor bør legestuerne bevares.

Venstre er uenig i ministerens redegørelse vedrørende økonomisk støtte til familier med hjemmeboende handicappede børn og ønsker reglerne fra før socialindkomstens gennemførelse genindført.

Venstre kan i mange henseender støtte mindretalsudtalelserne til betænkningen fra Lis Møller og Inga Steiner Sørensen, bl. a. præciseringen af, at ansvaret for børnene er forældrenes, og at kommissionen burde have redegjort for de økonomiske konsekvenser af de stillede forslag.

Jeg skal konkludere venstres forslag om en styrkelse af børnefamiliernes stilling i følgende 6 punkter:

1) at børnetilskuddene omlægges, således at børnetilskuddene til de yngste årgange forøges væsentligt.

2) at tilskud til daginstitutioner formindskes, dog med forhøjelse af fripladsgrænserne.

3) at det lovfæstes, at enhver mand eller kvinde kan aftale deltidsarbejde med sin arbejdsgiver, uden at nogen organisation kan forhindre det. Deltidsansatte skal have forholdsvis optjening af anciennitet og pension samt mulighed for forfremmelse.

4) at deltidsinstitutionspladser gøres forholdsvis billigere end heldagsinstitutionspladser.

5) at arbejdet med pasning af børn i hjemmet og i institution accepteres som en særlig kvalifikation ved optagelse til uddannelse inden for social-, sundheds- og uddannelsessektoren.

6) at hjemmepleje og familiepleje bør have samme vilkår af det offentlige som institutionsanbringelse.

Når man læser betænkningen og de seneste dages avisdebat om den, fæster der sig let det indtryk, at i dagens Danmark har børnene det skidt. Det mener jeg ikke er tilfældet. Det har altid været et led i vores kulturmonster at behandle børnene godt, og det skal det også være i fremtiden.

Karen Thurøe Hansen (KF):

Man forstår fru Helle Degns begejstring for den betænkning, der nu er fremkommet. Fru Helle Degn har jo selv været medlem af kommissionen og har været med til at udforme, hvad der står i betænkningen.

Det er efterhånden blevet et digert værk med de delbetænkninger, der er fremkommet, at kæmpe sig igennem, men jeg har med interesse læst socialministerens redegørelse med hensyn til de forskellige dele af betænkningen.

Der er én ting, jeg savner fantastisk meget. Jeg savner varme, en varm, god familiepolitik og en venlig, varm børnepolitik bag ved alt det, der er foreslået.

Det er højst sandsynligt, at det er muligt at nedsætte arbejdstiden for forældrene. Det foreslås fra mange sider, at der skal være 6 timers arbejdsdag, så man havde mere tid tilovers til børnene, og at der eventuelt skal gives kompensation for de sidste 2 timer.

[Karen Thurøe Hansen]

Tænker man egentlig nogen sinde på, at folk planlægger at få børn? Det gør jo de fleste i dag, det viser også det dalende fødselstal. I dag er det ikke uovervejede, at børnene kommer til verden, tværtimod er de planlagt i lang tid. Det koster trods alt; der er omkostninger forbundet med at have børn, det må man være klar over som forældrepar, også økonomiske omkostninger, men det koster også fra forældrenes side at give børnene det overskud, den holdning til tilværelsen, det kulturmønster, som er så væsentligt, specielt i de første år.

Der tales i betænkningen om bedre boligforhold og bedre miljø, også med tilskud. Ja vel, det bør da boligplanlæggerne forudse. Vi har i Danmark opført fantastisk mange parcelhuse igennem de senere år, og masser af børnefamilier bor i parcelhus, hvor der er muligheder for at udfolde leg og andre aktiviteter.

Der skal være pasningsmuligheder. Ja, det har vi nedfældet i bilstandsloven for flere år siden. At det ikke har været muligt helt at udfylde bilstandslovens rammer med hensyn til, at institutionerne har kapacitet nok til at tage børnene, er en anden side af sagen. Derfor har vi også fået den kommunale dagpleje, som vi i høj grad fra det konservative folkepartis side støtter oprettelsen af.

Vi fik udvidet barselorloven for et års tid siden. Det konservative folkeparti stemte for denne udvidelse. Nu foreslås det fra mange sider og af et enkelt parti her i salen, at den yderligere udvides, så den også kommer til at gælde mænd. Ja men det er dog en frivillig sag, om mænd vil have barselorlov, det skal ikke være en betalt barselorlov. Vi har fået ferieforlængelse, vi har 5 ugers ferie. Der var en mulighed for gennem overenskomst med arbejdsgiverne at tage måske 14 dage af ens ferie til at være med til fødsel osv.

Vi kan ikke tilslutte os i det konservative folkeparti, hvis det er et udtryk for fordelingspolitik med hensyn til børnetilskud og børnebidragene. Danmarks familier er ikke ens. Det er de ikke i indkomst, det er de ikke i opførsel i det hele taget. De er heller ikke ens med hensyn til, hvor mange børn de har. Ergo kan vi ikke gå med til, at vi får et ensrettet samfund, heller ikke et ensrettet samfund for børnene at vokse op i. Der bør være forskel.

Vi må heller ikke diskriminere de hjemmeløbende til fordel for de udearbejdende. Hvorfor skal det være diskriminerende for en hustru at være hjemme og passe børnene, hvor det er manden, der har indkomsten? Dermed siger jeg ikke, at jeg ikke er tilhænger af ligestilling, for det er jeg i høj grad. Har man fået en uddannelse, bør man også benytte den, men man må bare vide, at familiemæssigt og børnemæssigt bør man tage hensyn til, at det kan skabe forskellige uligheder imellem mand og kvinde. Det er vel mest naturligt, at det er moderen, der tager sig af børnene, men mange unge mænd har heldigvis i dag hånd i hanke med børnenes pasning osv.

Socialministeren siger, at vi inden for de ressourcer, vi i øjeblikket har, bliver nødt til at finde nye veje. Det vil vi fra det konservative folkepartis side meget gerne være med til.

Vi er tilhængere af den varme familiepolitik, som jeg sådan set savner i betænkningen, hvor der ikke er meget varme at spore. Jeg vil også gerne have lov til som den foregående taler at sige, at vi i mange tilfælde kan tilslutte os mindretallets udtalelser i betænkningen.

Vi er ikke afvisende over for at være med til at finde nye og bedre udveje for børnefamilierne. Vi ønsker, at småbørnsfamilierne får et godt klima, et godt miljø at vokse op i, og at der tages det videst mulige hensyn til dem, men det bliver jo nødt til, som socialministeren også pointerer det, at være inden for vore begrænsede ressourcer. Vi ønsker ikke at stagnere i den holdning, vi har til børnefamilierne. Vi ønsker at medvirke til, at det går videre frem.

Poulsgaard (FP):

Fru Helle Degn kom i hvert fald til at sige lidt fornuftigt. Hun sagde: det er et ringe samfund, der forsømmer sine børn. Jeg er 120 pct. enig og også fuldstændig enig i socialministerens redegørelse i sidste linje, hvor ministeren omtaler børn som det glade og alt det dér lykkelige, som børn er. Jeg er 100 pct. enig.

Men hvem er det så, fru Helle Degn og socialministeren skal rette skytset imod? Hvem er det, der er skyld i, at det kan blive et ringe samfund, der forsømmer sine børn?

[Poulsgaard]

Det er det samfund, som fru Helle Degn og socialministeren har stået for, som har pantsat denne nation, så vi nu skylder 100 mia kr. væk, og de 100 mia kr. skal kommende slægter, ufødte børn, være med til at afdrage. Det er kommende generationer, der skal slås med, at vi i år har et underskud på betalingsbalancen på måske 40-50 mia kr., hvad ved jeg. Der er der noget, som fru Helle Degn glemmer.

Det var ikke virkelighedens verden, fru Helle Degn befandt sig i. Det var simpelt hen ønsketænkning. Jeg ved ikke, hvor hun var, hun var i hvert fald ikke i dagens Danmark. Det er socialministeren i og for sig heller ikke, for vi kunne have undgået alt det bøv! med den betænkning. Jeg har allerede for flere år siden sagt til både fru Nathalie Lind, da hun var socialminister, og fru Eva Gredal, da hun var socialminister, fordi jeg hørte snak om dette digre værk: stop da det arbejde, for vi ved jo, hvad der kommer ud af det. Det ved vi på forhånd, det er jo bestilt arbejde. Når man sætter sådan nogle damer med den nuværende kulturminister i spidsen for en sådan kommission, når man sætter en fru Lone Dybkjær, som blev fyret senere hen, i spidsen for en sådan kommission og sidst Gladsaxes borgmester, så ved man jo, hvad der kommer ud af det. Det er folk, der overhovedet ingen realitetssans har og forstand på de jordnære problemer.

Vi løser ikke småbørnsfamiliers problem i dette land ved at sætte arbejdstiden ned. Nej, der var nogle socialdemokrater, der skulle lytte lidt til Steffen Møller. Hvad er det, han siger? Han siger: I skal til at arbejde 15 pct. mere for samme løn. Se, de var nogle andre toner. Socialministeren behøver ikke rejse over til Vejle og holde lange foredrag om, at de gamle dage aldrig kommer tilbage. Når socialministeren tænker på gamle dage, tænker hun nok på 1960erne og 1970erne; dem kan vi få tilbage så let som amen i kirken, fru socialminister, og dette folketing har værktøjet, så det virkelig kan blive attraktivt at være dansk igen, så det kan blive et godt land at leve i, hvor vi virkelig kan bruge nogle ressourcer på vore syge, på vore gamle og også på vore børn. Det kan vi ved at gennemføre fremskridtspartiets plan for, hvordan man skal klare landets problemer.

Jeg har en nabokone. Hun er meget fornuftig. Hun har opdraget 4 børn til at blive

gode samfundsborgere. Så har hun nu i 7 år været kommunal dagplejemoder. Der er ikke én, der har klaget over den måde, hun har passet børnene på. Så kom min nabokone den anden dag: Kristen, ved du, hvad jeg skal? Nej, det vidste jeg da ikke. Jeg skal på kursus, siger hun til mig. Nå, det forbavtede mig ikke. Den største industri, vi har i dette land, er jo kursusvirksomhed, så det forbavtede mig overhovedet ikke. Men så sagde hun, at hun skulle på kursus og lære at passe børn.

Ja men er der da ikke nogen, der kan se galimatiaset i dette? Selvfølgelig skal hun ikke på kursus og lære at passe børn, for der er ingen, der kan lære hende at passe børn, det har hun al mulig erfaring i. Nej, hun skal selvfølgelig på kursus, for at hun skal indoktrineres i fagre nye verden og have de rigtige meninger. Hun skal indoktrineres, sådan at hun også går med fodformede sko og partisantørklæde, eller hvad man nu ellers render rundt med. Det er jo det, det skal bruges til. Disse børnepædagoger har jo så travlt, oj, hvor er det synd for de stakkels unger; der er jo ikke den ting, man ikke må gøre for de børn.

Jeg ved ikke, om socialministeren kan erindre det, men jeg havde for halvandet års tid siden, tror jeg det var, et spørgsmål til socialministeren, dengang pædagogerne strejkede 5 uger i Ishøj. Jeg så i ånden, at det stod frygteligt til i Ishøj: nu lå alle børn dér halvdøde af sult og forsømmelse og alt muligt, for disse børnepædagoger havde strejket i 5 uger. Men socialministeren kunne overhovedet ikke registrere det og sagde, at børnene var blevet passet. Selvfølgelig var børnene blevet passet. Hvordan i himlens navn skulle de ellers blive passet? Hvem har ansvaret? Når man laver en skattelovgivning, der plyndrer folk i skat med 50, 60, 70 pct., så er det da klart, at forældrene skal ud at arbejde begge to - de, der kan få noget arbejde, det er også ved at være en mangelvare med den førte politik.

Men immervæk, fru socialminister, er vi den mest forkælede generation i menneskeheds historie. Aldrig nogen sinde har det danske folk haft så kort arbejdstid, som vor generation har, når man tager ferie og den kortere arbejdstid og andre ting med, og selvfølgelig kan man også fremover få sine børn passet.

[Poulsgaard]

Det skal da straks siges her til socialministeren og andre, der er i tvivl om det: fremskridtspartiet har intet imod daginstitutioner, I må oprette lige så mange daginstitutioner, I vil. Vi har kun noget imod det, den dag I sender regningen til mig eller til andre skatteborgere. Hvis der er nogle forældre, der ønsker, at deres børn skal passes i daginstitutioner, så er det da helt i orden, hvis de betaler den fulde kostpris. Det skal jeg ikke blande mig i. Der kunne måske også være dem, der havde lyst til at få nabokonen eller deres bedstefader, onkel eller tante, eller hvad de nu har, til at passe børn. Lad dem da have lov til det, og lad så være med alt det formynderi.

Dengang jeg boede i Hillerød og de to store, jeg har, var små, kunne jeg godt tænke mig at tjene nogle sorte penge, og min kone kunne også godt tænke sig at tjene sorte penge, for de er nu dejlige, de sorte penge. Vi satte en annonce i det lokale blad i Hillerød om, at børn modtages i dagpleje.

Det væltede ind med tilbud. De stod ligefrem i kø, og de ville gerne have min kone til at passe deres børn. Nej hov, sagde Hillerød kommune, det går skam ikke. Der skal være så og så højt til loftet. Der skal være pædagogisk rigtigt legetøj, og der skal være så og så mange kvadratmeter, og hvad man ellers fandt på at ævle om. Hvad i himlens navn rager det Hillerød kommune og socialministeren og andre? Hvis disse forældre deroppe i Hillerød ville sige til min kone: du er værdig til at passe børn, så var det et anliggende mellem min kone og de forældre og ikke andre.

Dermed er ikke sagt, at vi ikke skal have en lov, der forhindrer børnemishandling og den slags ting. Selvfølgelig skal vi det, og dér har vi en udmærket lovgivning. Jeg vil også godt være med til at skærpe den lov lidt, for jeg bliver fuldstændig tosset i hovedet, når jeg ser, hvordan nogle mennesker, selv om vi har aldrig så mange psykologer og andre til at vejlede, kan mishandle børn. Men derfra og til de toner, som også fru Helle Degn lægger an, at nu skal det til at være strafbart at give sin unge en lussing — ja, så må du godt anmelde mig med det samme til politiet for vold. Alt hører simpelt hen op, når man sammenligner vold, hvor voksne folk overfalder deres nabo — måske han er fuld og tovlig, og hvad ved jeg — med, at hvis ikke du kan sty-

re dine unger, så giver du dem et par på torsken. Dér er søreme et langt spring.

Det vidner lidt om, hvor langt socialdemokratiet er kommet fra den sunde fornuft, der engang kendetegnede det parti. Jeg håber ikke og nægter simpelt hen at tro på, at fru Helle Degn udtrykker socialdemokratiets politik på det område — ja, hr. Jimmy Stahr nikker, men han er snart lige så bindegale, så det kan jeg ikke rigtig tage mig af. Det kan simpelt hen ikke være rigtigt, at socialdemokratiet vil fratage forældre revselsesretten. Jeg står af, hvis det skulle være rigtigt.

Så er der barselorlov til mænd. Ja men lad dem da holde barselorlov, som fru Karen Thurøe Hansen sagde. For min skyld må de holde barselorlov i 5 år, i 25 år. De må holde barselorlov lige så længe, de vil, men bare ikke på min og andre skatteyderes regning. Vi skal nok få nogle scener i de små hjem, hvis de begge to skulle til at gå derhjemme, uha, uha, uha.

Det er simpelt hen virkelighedsfjernt. Det er nogle skrivebordsteoretikere, der overhovedet ikke har økonomisk sans, der ikke ved, hvordan familien fungerer, folk, der tror, at den danske befolkning simpelt hen er nogle lallende, hjælpeløse individer, der ikke kan finde ud af noget som helst. Vi ved, at der har været et sekretariat, hvor folk har fået deres gode udkomme ved at sidde og lave sådan noget makværk. Det siger betydelig mere om socialdemokratiet, end det siger om de mennesker, der har påtaget sig det arbejde.

Lad os glemme, at vi i det hele taget har haft en sådan børnekommissionsbetænkning på folketingets bord, og lad os gå videre til de næste opgaver, lad os tage fat på at sætte renten ned, sætte skatten ned, genskabe arbejdsglæde, genskabe virkelyst, genskabe initiativ i dette land. Hvis vi kan få virkelyst og initiativ igen og det kan betale sig at tjene penge, så skal folk så sandelig også nok selv tage vare på deres børn, og de skal også nok sørge for, at deres børn får en ordentlig opdragelse og en ordentlig opvækst.

Jeg er 120 pct. enig i det brev, vi lige har fået omdelt, som var optrykt i Jyllands-Posten i søndags, denne her — nu kan jeg ikke læse uden briller — Forældrenes Børn...

Formanden:

[Formanden]

Taletiden er udløbet.

Poulsgaard (FP):

Forældrenes Børnekommission har netop sendt et brev til samtlige medlemmer. Prøv at læse det.

Birthe Nielsen (SF):

Socialistisk folkeparti er enig i børnekommissionens betænkning, der peger på, at småbørn har helt uacceptable vilkår i dagens Danmark, og at det derfor er nødvendigt med reformer, der kan lette presset på den unge familie, der har små børn, lille indkomst og stor arbejdsbyrde. Forældrenes arbejdstid er for lang, og børnene har ofte for lidt kontakt med forældrene. Boligstartudgifterne er for høje, og det er nødvendigt med to indtægter for at klare udgifterne. Det siges også, at børnenærmiljøet er fattigt på oplevelser, og mange forældre har ofte problemer med pasningen, ikke alene i hverdagen, men også, når børnene er syge. Det bliver ikke mindre aktuelt under en krise, hvis virkninger først og fremmest rammer de svageste og mest sårbare.

Derfor finder vi i SF, at det er vigtigt at få nedsat arbejdstiden, udvidet barselorlov for både kvinder og mænd, bedre tilskudsordninger i form af boligsikring og børnetilskud, orlov i forbindelse med børns sygdom, og at bistandsloven ændres, således at antallet af daginstitutioner kommer til at svare til det faktiske behov. En bedre fordeling af samfundets ressourcer kan med fordel anvendes på børn mellem 0 og 7 år, idet vi så kan spare en del af de penge, der bliver anvendt til specialundervisning i skolesektoren senere hen. Forslag om nedsat arbejdstid og længere barselhvile til mænd vil ikke for det brede flertal af befolkningen blive realistisk, hvis ikke der ydes fuld løndækning, idet store grupper af befolkningen ikke kan klare den indkomstsænkning, det vil medføre at modtage dagpenge som kompensation.

Børnekommissionens betænkning gør bl.a. opmærksom på, at hvorvidt en given indkomst er tilstrækkelig eller ej, kan ikke blot ses af dens størrelse, men også af, hvor mange der skal dele den. Børnefamilierne har en væsentlig lavere indkomst pr. individ end familier uden børn. De børnerige familier er selvfølgelig mest belastede. 30 pct. af alle

børnefamilier og 66 pct. af enlige forsørgere hører til lavindkomstgrupperne.

Børnetilskudsordningen, der opfattes som en del af sociallovgivningen, er for så vidt i sin oprindelse skattepolitik. Tilskud skulle afløse fradrag, hvilket var udmærket, men når tilskuddene nedtrappes stadig hårdere og dyrtidsreguleringen forringes, så kommer vi i en situation, hvor Danmark som et af de få lande i verden behandler forsørgere lige så hårdt som ikke-forsørgere, hvilket efter SFs mening er ganske asocialt. Børnetilskuddene må derfor forhøjes betydeligt, ikke mindst for de lavtlønnede familier. Det peger børnekommissionen da også på ved at sige, at børnetilskuddet skal forhøjes med 100 pct.

Jeg er ikke enig med socialministeren, der i sin redegørelse siger:

»Det beløb, der samlet anvendes på børnetilskud, bør således ikke forhøjes.«

Mellem en tredjedel og halvdelen af alle børnefamilier finder deres boligudgift belastende. Huslejen udgør ofte 20–25 pct. af den disponible indkomst. Boligforholdene for lavindkomstfamilierne er specielt belastende og væsentligt ringere end for de øvrige børnefamilier. Samtidig bor mange børnefamilier i de boligkvarterer, som vi trivselsmæssigt bliver mere og mere betænelige ved, fordi de er uden et godt miljø og faciliteter. Det hænger selvfølgelig sammen med den elendige boligpolitik, vi fører her i landet. Der er dog et lille lyspunkt, idet ministeren oplyser, at man vil forhøje boligsikringen. Jeg mener også, at man, når man starter nyt socialt byggeri op, uden at lave forsøg kunne inddrage befolkningen meget mere i, hvordan de miljømæssige forhold skal være. Det skulle helt normalt ske, når man bygger boliger.

Børnepasningsmulighederne er elendige, og det skal tilføjes, at ca. 100.000 børn står på ventelister, hvoraf 50.000 har et akut behov. Mange voksne, specielt kvinder, er af denne grund forhindret i at være til rådighed for arbejdsmarkedet. I Slagelse kommune, i mit eget amt, er der nu registreret en venteliste på 1.183 børn. Det er en kommune med 30.000 indbyggere. Heraf anses de 837 børn af kommunen selv for at have et akut behov. Tallet er urimelig højt og af en sådan karakter, at det selv for ministeren må rejse spørgsmålet, om ikke den meget liberale fortolkning af bistandslovens paragraffer om kommunernes pligter på daginstitutionsområ-

[Birthe Nielsen]

det er strakt urimelig langt. Det er klart, at mange familier klarer deres pasningsproblemer gennem den grå eller sorte dagpleje – det hørte vi jo lige hr. Poulsgaard fortælle noget om.

Når vi ser på institutionsdækningen, kan man stille sig selv det store spørgsmål, hvorfor socialforskningsinstituttet, der dog har forsket i så mange ting, aldrig har lavet en undersøgelse over, hvor Danmarks børn bliver passet. Vi ved, at ca. 80 pct. af kvinderne mellem 20 og 35 år er i erhverv, og det svarer slet ikke til vores dækningsprocenter. Hvor er børnene? Ingen ved det, og man aner et billede af ikke tilstrækkeligt sikre pasningsordninger. Børn overlades til sig selv eller til tilfældigt arrangeret pasning fra dag til dag. Daginstitutionerne er undernormerede, og pædagogerne belastede. Desuden er støttepædagogordningen forringet.

Urimelighederne bliver så meget desto tydeligere, når man ser på de formuleringer, der forekommer i ministerens redegørelse:

»Familierne er blevet små, der er kun få fællesaktiviteter tilbage, som barnet kan deltage i, og det tilegner sig ikke i familien de nødvendige sociale erfaringer, som et samspil med jævnaldrende lægger op til.«

Hvad med aflastningsmuligheder for familier, der har fysisk eller psykisk handicappede børn, som børnekommissionen netop peger på at der skal gøres en særlig indsats for?

»Store dele af boligmiljøerne er tomme for kultur og arbejdsliv, og børnene kender intet til forældrenes arbejde.«

Disse citater understreger nødvendigheden af at etablere daginstitutioner til klaring af det akutte behov.

Når ministeren i sin redegørelse oplyser, at pladsantallet i 1970'erne er tredoblet, og at udgifterne er tidoblet, så skal det oplyses, at forældrebetalingen er vokset væsentlig kraftigere end det offentlige udgifter, idet forældrebetalingen er blevet tidoblet i perioden, mens de offentlige udgifter kun er femdoblet. De højeste takster for vuggestueplads vil for forældrene i Galten kommune fra 1. januar 1982 være 1.740 kr. pr. måned. Den højeste børnehavebetaling 860 kr. pr. måned, og for fritidshjem 495 kr. pr. måned. Mange småbørnsfamilier afholdes i dag fra at kunne anvende daginstitution på grund af de høje priser. I en række tilfælde bliver konsekvensen en dårligere skolestart for børnene og en

generel forringelse af småbørnsfamiliernes vilkår.

Indtil målet »gratis daginstitution« kan realiseres, må man i det mindste hindre stigninger i forældrebetalingen, forbedre fripladsbestemmelserne og give kommunerne mere fleksible muligheder for at nedsætte forældrebetalingen bl.a. ved en ændring af refusionsreglerne og ophævelse af maksimumsgrænserne.

SF er helt enig med flertallet i børnekommissionen, der erklærer sig principielt imod, at dagplejen nu er opprioriteret i forhold til daginstitutionerne. Flere undersøgelser viser da også, at børn, især børn fra et understimuleret miljø, har et stort intellektuelt udbytte af at gå i daginstitution. Det har også en positiv effekt senere hen, når børnene skal starte i skolen.

Endelig skal det i denne forbindelse nævnes, at der for forældrene i dag ikke er tale om et reelt frit valg med hensyn til, hvilken pasningsform de ønsker, så længe der er forskel på priserne for en dagplejeplads og en daginstitution. I 1977 foretog man en undersøgelse i Holbæk. Her ønskede 300 familier anden pasning for deres børn end den, de havde. De ønskede alle børnehaveplasser. På spørgsmålet om, hvorfor de ikke søgte at få det, var det hyppigste svar, at det var for dyrt.

Børnekommissionen peger på, at forældre-samarbejde er noget særdeles centralt, og at der bør gives mere tid til samarbejde pædagoger og forældre imellem, et princip, der bl.a. er kendt fra folkeskolen. Ministeren nævner det kun i en bisætning, og jeg vil derfor spørge ministeren, om det også udelukkende skal være et kommunalt anliggende.

Ministeren nævner i øvrigt i sin redegørelse, at vi ikke skal forvente væsentlige ressourcer afsat til børneområdet, og at langt de fleste af forslagene kan realiseres uden om de centrale myndigheder. Initiativerne skal komme fra forældre, fagforeninger, græsrodder og lokale grupper. Ministeren vil starte nogle forsøg hist og her. Imidlertid må det konstateres, at de forskellige initiativer, der allerede er forsøgt i forskellige kommuner, er stødt på store vanskeligheder. F.eks. er minivuggestuen i København, som også er omtalt i børnekommissionens rapport, startet af en forældregruppe, stødt på så store vanskelig-

[Birthe Nielsen]

heder, at den har måttet lukke. Krisecentre rundt omkring i landet møder sjældent særlig velvilje hos de kommunale myndigheder. Mange har måttet opgive, og nogle er på fallittens rand. De foreløbige forsøg er stødt på så mange vanskeligheder, at man skal være mere end optimist for at gå i gang med en så krævende opgave. Mig bekendt er der endnu ikke nogen fagforening, der har startet en daginstitution, men flere fagforeninger har peget på behovet, det gælder SiD, HK og Kvindeligt Arbejderforbund.

Børnekommissionen peger på den be- trængte kommunale økonomi og gældende finansierungsordninger, som virker blokerende over for nytænkning og forsøgsordninger. Jeg synes derfor, at ministeren skylder at fortælle os, på hvilken måde finansiering af de sparsomme forsøg skal etableres, og hvordan ministeren ønsker at fordele ressourcerne, og hvorfor ministeren ikke har grebet ind over for netop disse forsøg, som ikke har kunnet lykkes, fordi kommunerne ikke har været villige til at gå nok ind i arbejdet.

(Kort bemærkning).

Henrik Toft (V):

Jeg synes, det var interessant at høre fru Birthe Niensens opgørelser over indkomstfordelingen. Jeg vil gerne spørge fru Birthe Nielsen, om hun har lagt mærke til, at der er betydelig flere par uden børn i lavindkomstgruppen, end der er par selv med 3 børn. De enlige forsørgere er der virkelig behov for at vi gør noget for økonomisk. Men det andet forhold synes jeg er interessant, og jeg er glad for, at fru Birthe Nielsen drog det frem.

(Kort bemærkning).

Birthe Nielsen (SF):

Jeg mener helt klart, at jeg sagde, da jeg var heroppe første gang, at 66 pct. af de familier, der tilhører lavindkomstgruppen er enlige kvindelige forsørgere. Jeg er enig i, at selvfølgelig skal der sættes ressourcer af netop her. Det er klart, at lavindkomstgrupperne ønsker vi fra SFs side først og fremmest at hjælpe. Dermed er ikke sagt, at andre familier ikke også skal hjælpes.

Lone Dybkjær (RV):

Efter hr. Poulsaards indlæg er jeg blevet klar over, at jeg ikke længere behøver at ty til gamle eventyrbøger, når mine børn vil høre fabelfortællinger eller om, hvordan tingene var i gamle dage. Jeg kan nøjes med at tage Folketingstidende med hjem. Det kan så passende erstatte en af deres yndlingshistorier om, hvordan det gik, da manden og konen byttede arbejde. Det gik naturligvis helt agurk – for manden.

Socialministeren slutter sin redegørelse med følgende:

»Meget ville være vundet, hvis vi hele tiden ved debatten ser sunde, glade og skægge børn for os. Børn, der kun har gjort og vil gøre tilværelsen rigere for os alle.«

Det syn tror jeg også mange forældre og andre for den sags skyld har. Men samtidig føler forældrene, at deres egen mangel på overskud gør, at de hverken når at nyde deres børns umiddelbare glæde og kærlighed eller selv give udtryk for disse følelser. Dette skyldes, at der ofte er et sammenfald mellem familiens etablering og dermed, hvis begge er udearbejdende, dyre institutioner, etablering af bolig og de høje boligudgifter, som specielt rammer de unge, etablering på arbejdspladsen med de krav til særlig præstation, der stilles i starten, hvis man da vel at mærke er så heldig, at man får et arbejde, og i visse systemer en begyndelsesløn, der er markant lavere end slutlønnen, og måske så oven i købet en ganske voldsom studiegæld. Altså en både økonomisk og arbejdsmæssigt belastet situation. Hvis man ikke har overskud, kniber det nu engang for de fleste med at nyde tilværelsen – for slet ikke at tale om at lege.

Når man skal ændre på børnefamiliernes vilkår, må man sætte ind på 3 felter. For det første ændringer i holdninger og normer både privat og i arbejdslivet. For det andet nogle konkrete forslag med særligt sigte på børnefamilierne. For det tredje nogle mere generelle forslag, der ændrer på studiestøtte, boligfinansiering osv. Det tredje punkt skal jeg ikke komme ind på her, men blot konstatere, at det er en vigtig brik i børnefamiliernes vilkår. Jeg skal nøjes med at koncentrere mig om de to første, altså nødvendigheden af ændringer i holdninger og normer og de konkrete forslag.

Socialministeren fremlægger i sin redegørelse såvel børnekommissionens, regeringens

[Lone Dybkjær]

som egne holdninger, kombineret med konkrete forslag, men i virkeligheden åbnede socialministeren den holdningsmæssige diskussion allerede den 7. august 1981 i en kommentar i tillægget til Information. Kommentaren hed børneavl, og den bør med her, fordi den supplerer den officielle redegørelse. Navnlig to synspunkter synes jeg fortjener en nærmere behandling. De to synspunkter, jeg vil tage frem er følgende. Socialministeren siger:

»Den politiske opgave i relation til reproduktionen må være at gøre det til et reelt valg for kvinder, om de vil have børn eller ej.«

Og videre:

»I dette valg må selvfølgelig som i alle valg indgå, at man ved at vælge noget – f. eks. at få børn – fravælger noget andet – større udfoldelsesmuligheder, karriere og dermed højere levestandard.«

Det radikale venstre finder, at disse udtalelser er farlige, fordi de for det første cementerer, at børn er kvinders ansvar, og for det andet cementerer, at det, at man får børn, betyder, at så kan man ikke også placere sig erhvervmæssigt. Hvis vi fortsætter børnedebatten som noget, der udelukkende eller helt overvejende angår kvinder, har vi fra starten tabt den på gulvet. Det er vigtigt at gøre børnene til en fælles sag for mænd og kvinder – andet end lige i startfasen.

Spørgsmålet om et valg minder lidt om den periode, hvor kvinder ikke kunne få arbejde, hvis de var gift. De ville jo ikke have tid til at passe det, fordi de også havde manden ved siden af, som de skulle tage sig af. Det radikale venstre kan godt acceptere, at hvis man vælger at få børn, så har man ikke nødvendigvis den samme levestandard, som hvis man ikke har børn. Vi kan naturligvis også acceptere, at man, når man har børn, ikke samtidig kan pleje alle mulige andre interesser – udfoldelsesmuligheder, som det hedder. Men vi synes, det er farligt, når socialministeren bruger ordene fravalg af karriere, karriere forstået som et udtryk for udviklingsmuligheder i arbejdslivet. Vi mener ikke, det er rigtigt, at lederne i det danske samfund alene skal være mennesker, der har fravalgt børn. Vi mener heller ikke, at de, der vælger at få børn, for tid og evighed skal være placeret som avlsdyr. Det er ikke en udvikling i arbejdslivet, vi kan støtte. Vi mener ikke, at

det at få børn skal være et enten-eller, men der skal være tale om et både-og. Med andre ord: vi skal give muligheder for, at menneskers prioriteringer i livet flytter sig, afhængigt bl. a. af familie og børn. Det drejer sig derfor om at give mennesker de bedste udviklingsmuligheder i de faser, de befinder sig i, og det gælder både for mænd og for kvinder.

Dette indebærer nogle ændringer hos lederne i erhvervslivet og vel også hos medarbejderne i retning af en accept af, at man ikke behøver at fastlægge sin livsbane allerede i starten af sit arbejdsforløb. Denne tendens er blevet forstærket i de sidste 10 år og er med til at gøre det umuligt for børnefamilierne at få sammenhæng i tingene, i hvert fald når begge har erhvervsarbejde. Også af andre grunde vil en større fleksibilitet på dette område i arbejdslivet i øvrigt være ønskelig.

Min konklusion er således, at børnene skal være et fælles ansvar for forældrene, ikke kun den ene, og at man vælger at få børn i en periode kan betyde nedprioriteret indsats – udfoldelsesmuligheder – andre steder, men at det ikke på længere sigt må blokere for udviklingsmulighederne, heller ikke arbejdsmæssigt.

Med dette udgangspunkt vil det radikale venstre pege på nogle af de opgaver, som vi mener må være med til, at børnefamilierne kan få noget at placere deres ansvar, noget at have deres ansvar over for børnene i. Vi accepterer, at tiden ikke er inde til store offentlige udgiftsforøgelser på nuværende tidspunkt, men vi finder, det er nødvendigt, at der foretages omprioriteringer, dels inden for børneområdet, dels i det hele taget inden for de offentlige udgifter.

Vi har prioriteret følgende 4 punkter.

For det første frihed for forældrene under børns sygdom. I det materiale, børnekommissionen indhentede fra forældrene, var det klart meget højt prioriteret hos forældrene, at de fik en støtte, når børnene var syge, at de fik mulighed for at være hjemme i de første af børnenes sygedage. Det radikale venstre finder derfor, det er vigtigt, at vi arbejder videre med dette spørgsmål for nøje at få belyst de økonomiske konsekvenser og de praktiske muligheder.

For det andet orlovsret til både manden og kvinden i barnets første leveår, f. eks.

[Lone Dybkjær]

maksimum 26 uger til hver, uden at orlovsperioderne kan overføres fra den ene til den anden. Når vi finder, at der ikke bør være en overførselsret, er det for også at give manden et reelt valg. Det har han nemlig ikke i dag. På længere sigt må vi overveje mulighederne for kompensation ved hjælp af dagpenge, men det afgørende er, at der nu etableres en orlovsret.

For det tredje nedsat daglig arbejdstid. Vi er enige med regeringen i, at det næppe kan vente, til arbejdsmarkedets parter kan nå frem til en generel aftale om nedsat arbejdstid, og vi håber derfor, at det hurtigt vil være muligt for regeringen af fremlægge et samlet materiale om dette spørgsmål. Vi føler os overbeviste om, at det er nødvendigt gennem lovgivning at sikre, at forældre med børn under 9 år kan få denne ret.

For det fjerde offentligt formidlede pasningstilbud – for nu at bruge et samlende begreb. Jeg tænker på de allerede etablerede ordninger, men også på nye ordninger, private fællesskaber, eller hvad man nu kan tænke sig. Vi kan diskutere betalingen for disse, men det helt afgørende er, at tilbudet eksisterer. Her må der også være tilbud for de børn, der allerede har påbegyndt deres skolegang.

Ud over disse konkrete forslag, der direkte tager sigte på børn og deres forældre, vil vi godt fremhæve to nødvendige reformer på det administrative plan. Det er helt nødvendigt at skabe et tættere samarbejde mellem undervisningsministeriet og socialministeriet, mellem skoleforvaltning og socialforvaltning i kommunerne. Som det er i dag, er det ikke særlig godt, for ikke at bruge et stærkere ord, og gennemføres skolefritidsordningerne igen under forskellige systemer, kan det give anledning til nye problemer. For det andet må der indføres de nødvendige dispensationsparagraffer, så nye løsninger kan gennemføres. Socialministeren fremhæver nødvendigheden af forsøg. Det er jeg for så vidt ikke uenig med socialministeren i, men nok så nødvendigt tror jeg det er, at der ikke i den eksisterende lovgivning lægges alle mulige hindringer i vejen for rimelige løsninger. Jeg tror altså, det er de manglende dispensationsmuligheder, der snarere er problemet. Det giver selvfølgelig også muligheder for, at man lokalt kan sætte forsøg i gang.

Der var andre spørgsmål, som burde være taget med i denne redegørelse, spørgsmålet om de enlige forældres særlige situation, fælles forældremyndighed, handicappede børn, indvandrerbørn, revselsesret osv., men jeg har valgt at lægge hovedvægten på de mere generelle ting.

Jeg skal slutte med at sige, at vi synes, det er afgørende, at denne debat ikke bliver en isoleret forestilling – i retning af, at hermed har vi så gjort vores pligt over for den børnekommission, der har arbejdet i flere år. Debatten må videreføres og fremfor alt føre til en ændret holdning til vores børn og føre til, at denne holdning også indgår i vores daglige politiske beslutninger.

Birgith Mogensen (CD):

Børnekommissionens betænkning og socialministerens redegørelse er ikke alene meget omfattende, men også vidtrækkende med hensyn til ideer og forslag. Socialministeren siger i sin afslutning, at meget vil være vundet, hvis vores debatvisioner er sunde, glade og skæge børn. Jeg vil gå lidt længere. Jeg vil kalde socialministerens udtalelse for en målsætning, og for at nå dette mål må børnefamilier tilgodeses mere hensigtsmæssigt end hidtil.

Jeg vil med det samme sige, at jeg ikke kan lide ordet børnepolitik. Det er et ensidigt begreb og burde erstattes af ordet børnefamiliepolitik, som fortæller, at det drejer sig om at skabe en sund og tryk opvækst for børn sammen med den voksne del af familien.

Der er mange positive tanker at hente i børnekommissionens betænkning, men mange af de skitserede tiltag opfattes af mig som vidtløftige, og enkelte forslag vil vise sig at være utopiske. De vil ikke kunne gennemføres, hverken praktisk eller politisk. Jeg tænker bl. a. på begrebet social lighed.

I øvrigt er det min opfattelse, at betænkningen på flere områder foreslår ting og sager, der ligner umyndiggørelse af forældre. Vi må passe på, at myndighederne i alle familieforhold blander sig mindst muligt i forældres og børns samliv. Tilspidset sagt: stat, amt eller kommuner skal ikke overtage aktiemajoriteten i vores børnefamilier. Det at have børn må være en privat sag.

Naturligvis skal børnefamilier hjælpes – og de svageste mest muligt – med råd og dåd, herunder også økonomisk, men selve

[Birgith Mogensen]

grundansvaret for børnefamiliens trivsel og velfærd må på ingen måde fratages den voksne del af familien.

Betænkningen taler meget om, at forældrene generelt har for lidt tid til at omgås og tale med deres børn. Jeg tror ikke, det problem er så stort, som det gøres til. Lad os tage den del af befolkningen, hvor begge ægtefæller er beskæftiget 8 timer i døgnet 5 dage om ugen. Der arbejdes 8 timer, der soves ca. 8 timer, altså har begge forældre 8 fritimer i døgnet samt lørdag-søndag weekend. Det er min erfaring, at langt den største del af landets børnefamilier mener, at den fritid giver god tid til aktiviteter, hvori børnene i høj grad inddrages. Men en mindre gruppe af befolkningen har uden tvivl for lidt tid til deres børn. Jeg tænker især på enlige mødre og fædre, som foruden jobbet alene må klare husholdningen og den øvrige pasning af hjemmet. I disse tilfælde må børneinstitutioner og dagplejemødre i den nuværende situation træde hjælpende til 10-12 timer i hvert af ugens 5 første døgn, men efter min mening bør det på længere sigt gøres obligatorisk, at f. eks. nævnte enlige forældre kan nøjes med at arbejde mellem 20 og 25 timer om ugen, men alligevel oppebære den samme pengesum, som en 40 timers arbejdsuge giver. Pengene for de 15-20 timers arbejdsfravær, der kommer børnene til gode, skal uddredes af fagforening eller bistandskontor. Jeg ved godt, at nævnte forslag er en varm kartoffel. Deltidsjob er jo blevet et uartigt ord i fagforeningskredse. Men hvis vi også tager den store arbejdsløshed i betragtning, må vi snart kunne sælge den hellige ko.

Jeg mener som sagt, at enlige forældre bør deltidsarbejde og modtage fuld kompensati-on. Derimod mener jeg ikke, at arbejdstiden for to forældre med børn under 8 år bør nedsættes til 6 timer med kompensation for de resterende 2 x 2 timer pr. dag. Jeg står fast på, at børnefamilier med to forældre har tid nok til deres børn, selv om de begge er beskæftiget 40 timer om ugen.

Et sted i betænkningen står der, at målrettede serviceydelser til børnefamilier skal foretrækkes fremfor kontante tilskud. Det er en overformynderisk sætning. Vi ønsker, at børnefamilier selv skal kunne vælge mellem de hjælpe- og tilskudsforanstaltninger, der tilbydes.

Ligeledes kan vi heller ikke gå ind for betænkningens forslag om fælles forældremyndighed, hverken i papirløse forhold eller ved separation og skilsmisse. Det vil indebære, at barnet eller børnene ustandselig skal flyttes frem og tilbage imellem forældrene. En sådan ordning vil simpelt hen skabe kaos i mange små hoveder; forvirring og utryghed vil blive følgen af en sådan vedtagelse. Det vil kuldaste alle gode regler vedrørende barnets tarv.

Som sagt, børnekommissionens betænkning har mange gode og interessante synspunkter og betragtninger, og den er et godt udgangspunkt for en langvarig debat om børnefamiliernes fremtidige vilkår. Men der er lus i skindpelsen, og de må fjernes. Mange af betænkningens indslag bærer præg af, at de fleste kommissionsmedlemmer ligger et godt stykke til venstre for midten i dansk politik, men hen ad vejen må vi kunne snakke og kompromisere os til rette.

Tyroll (VS):

For VS' vedkommende kan vi kun hilse børnekommissionens betænkning velkommen. Den dokumenterer i vid udstrækning mange af de synspunkter, som VS har omkring småbørns og forældres forhold, og der stilles en række forslag, som direkte kunne tages i anvendelse, men det skal jo nok vise sig, at det ikke rigtig bliver tilfældet.

Der er lavet mange og gode undersøgelser, der kan give baggrund for initiativer til forbedring af børnenes vilkår, men regeringen synes mere at ville påtage sig rollen som en effektiv dæmning mod anvendelsen af denne viden og dokumentation. De mange undersøgelser og gode konklusioner får nok lov til at ligge på hylderne og samle støv. I højden kan de måske puttes i nye syltekrukker i form af fornyet udvalgsbehandling, sådan som ministeren foreslår det med de fleste af de forslag, der ligger i børnekommissionens betænkning.

Hvis ikke det er fornyet udvalgsarbejde, der peges på, så er det opfordring til nytænkning og fleksibilitet. Vi skal være kritiske over for eksisterende løsninger, og se på, hvad der kan gøres anderledes og bedre, siger ministeren. Det kan vi sådan set ikke være uenige i, men enigheden hører op, når ministeren i samme åndedrag fastslår, at det

[Tyroll]

ikke må koste flere penge, end det allerede gør i dag. På almindelig dansk betyder det jo, at sociale nedskæringer nu skal camoufleres som spændende og progressive forsøg. Vi skal komme med gode forslag, der ikke koster penge og senere kan legitimere nedskæringer.

Socialministeren har jo ikke sparet på bemærkninger som »Folk må lære at klare sig selv«, »Vi skal ikke være så bange for, at nogen gør noget for andre, uden at det koster penge«, »Det kan jo godt være, at man bliver nødt til at sige til folk, der henvender sig, at det må de selv finde ud af«. At der ikke umiddelbart skal ventes forbedringer af børnefamiliernes vilkår, fremgår også af ministerens indledning i redegørelsen. Denne indledning er ikke mindre end en hån imod det kommissionsarbejde, der har foregået.

Hvis regeringen er så interesseret i eksperimenter, så skulle den vælge finansieringsrådet i stedet for. Hvad med lidt beskatning af kapitaldannelserne i skattefri fonde eller rentebeskatning? Hvad med at inddrage noget af den kapital, som regeringen i dag gældsætter arbejderklassen til via statsobligationer m. m.? Når regeringen regner med at tilgodese kapitalisterne med godt 14 mia kr. alene i rentebetalinger i år oven i de tilbagebetalinger, der skal finde sted, og godt 20 mia kr. til næste år, så tror da pokker, at det kniber med at finansiere forbedringer af børnenes vilkår. Eller hvad med at spare på milliardtilskuddene til kapitalen? Den politiske prioritering er slående og lammende for reformer i børnenes og lønarbejdernes interesse.

Jeg kan selvfølgelig ikke på 10 minutter nå igennem såvel børnekommissionens betænkning som ministerens redegørelse. VS vil da også tage initiativ til at sikre, at de enkelte områder bliver mere grundigt behandlet senere i samlingen.

Generelt kan det konstateres, at børnekommissionen på baggrund af undersøgelser af analyser af de konkrete forhold kommer frem til, at det er de voksnes materielle forhold, der skal forbedres, for at børnenes forhold kan blive bedre, og denne del skal jeg da holde mig til, da vi tidligere ved andre debatter har kunnet tage udgangspunkt i børnenes forhold.

Det erkendes, at især de voksnes arbejdstid har stor indflydelse på børnenes opvækst-

vilkår. De voksnes fravær fra børnene i 8 timer om dagen plus transporttid betyder, at forældre ikke kan være sammen med børnene i børnenes mest aktive dagsperiode. Det er vigtigt, men det er mindre erkendt, desværre, at forældrenes arbejdsdag er så forjaget og stressende, at det vanskeligt lader sig gøre at få et udbytterigt samvær med børnene i døgnets resterende timer, og problemet er således dobbelt. F. eks. på Kvindeligt Arbejderforbunds nyligt afholdte kongres kom det frem, at det lønstop, som regeringen og fagtoppen har banet vejen for, har bevirket en så presset økonomisk situation for husholdningerne, at akkordarbejde og tempoforøgelse aktuelt har været eneste udvej til at søge kompensation for reallønsfaldet. Fra at have været aftagende er kvindernes akkordarbejde næsten blevet fordoblet på 2 år. 35 pct. var på akkord for 2 år siden. Nu drejer det sig om 60 pct. Hertil kommer så de øvrige arbejdsmiljømæssige påvirkninger, som også nedsætter evnen til et godt samvær.

Det fremgår – ikke overraskende – af børnekommissionens udvalgsrapport nr. 1, at forbrugsmulighederne er stærkt faldende med antallet af børn pr. familie. Vi mener ikke som socialministeren, at dette problem udelukkende er et spørgsmål om, hvorvidt familierne vil have børn eller vil have en bil. Derimod finder vi, at der over en årrække skal skabes sikkerhed for, at børnefamilierne får dækket meromkostningerne ved at have børn. Børnekommissionen mener, at anvendelsen af kontantydelse på længere sigt må omlægges til de mere målrettede ydelser som gratis daginstitutioner, ændrede vilkår for boligfinansiering osv. VS kan godt tilslutte sig mere målrettede ydelser, men det må ikke ske på bekostning af kontantydelse. De områder, som de målrettede ydelser skal dække, udgør kun en del af de omkostninger, der er forbundet med at have børn, og de skal altså dækkes alle sammen.

Børnekommissionen kommer ellers med en række bud, som kalder på umiddelbare initiativer. Man erkender, at daginstitutioner skal være gratis, at forældre og pædagoger skal have reel indflydelse. Man erkender, at alle skal have 6 timers arbejdsdag med fuld lønkompensation. Man erkender, at børnetilskuddene og boligsikringen skal forbedres.

Et eksempel på socialministerens og regeringens uforpligtende holdning ses i spørgs-

[Tyroll]

målet om barselorlov. Her henvises til, at spørgsmålet om forlænget barselorlov indgår i fællesudvalgets arbejde, men kommissionen har fremlagt et meget konkret forslag om 26 ugers orlov til alle kvinder efter fødslen og adgang til barselorlov for fædre. Hvad vil regeringen rent faktisk gennemføre på dette område? Det mangler der nogle klare bud på.

Børnekommissionen mener, at der bør ske en nedsættelse af den daglige arbejdstid for alle til 6 timer med fuld lønkompensation. Store dele af fagbevægelsen har allerede ved de seneste overenskomstrunder stillet krav om 35 timers arbejdsuge med fuld lønkompensation. Det er blevet modarbejdet af socialdemokrater i regeringen og i fagbevægelsens top. Nu ser det altså ud til, at der er andre signaler, og fra LOs ligestillingskonference har man markeret en fuld opbakning bag ved denne 6 timers arbejdsdag med fuld lønkompensation. Men ministeren nøjes med at sige, at regeringen vil forhandle med arbejdsmarkedets parter for at kunne fremlægge en vurdering af de muligheder, der ligger i en nedsættelse af arbejdstiden. Det står helt klart, at Dansk Arbejdsgiverforening ikke ser nogle muligheder, højst for at gennemføre nogle deltidsoordninger. Det, der mangler, er, at socialdemokratiet besinder sig og sørger for, at f. eks. det offentlige tilbyder denne arbejdstidsreduktion til 6 timer, så det kun er de private arbejdsgivere, fagbevægelsen skal slås med. Er regeringen indstillet på at tilbyde dette i de næste overenskomstforhandlinger, eventuelt måske i første omgang i form af en nedsættelse for heltidsarbejdende forældre? Det kunne vi da godt tænke os at høre noget om.

Børnekommissionen mener, at det er nødvendigt at stramme § 69 i bistandsloven for at sikre det nødvendige antal daginstitutionspladser til at tilfredsstille efterspørgslen. Ministeren har tidligere afvist et sådant forslag fra VS og gør det stadig. Som egen bedrift fremhæver ministeren regeringens henstilling om 10 pct. merindskrivning i daginstitutionerne. Det var i forvejen svært for pædagogerne at få anvendt deres erhvervede pædagogiske viden på grund af alt for mange børn i grupperne. Det udvikler sig henimod at blive rene pasningsfunktioner i lighed med dagplejen. Desuden er der problemet med at få mulighed for at opretholde sine arbejdsløsheds-

dagpenge, som man heller ikke har villet gøre noget effektivt ved fra regeringens side. Alle de gode ord om stimulering af børnene og forbedring af deres vilkår viser sig her som hule fraser. Ministeren vil ikke sikre en prioritering af daginstitutioner, der bedre stimulerer børnene til nysgerrighed, selvstændighed og initiativ.

Socialministeren siger også i redegørelsen, at hun ikke agter at foretage sig noget som helst i konsekvens af børnekommissionens arbejde, og her ligger sådan set hele humlen. Når ministeren ikke vil det, og da det er så nødvendigt, vil VS om ganske kort tid fremsætte en række børnepolitiske forslag for folkettinget. Det drejer sig om forslag om børnefamiliernes økonomiske forhold, bl. a. med hensyn til børnetilskud, boligsikring og institutionsbetaling, om børnefamiliers og børns sociale forhold i øvrigt, bl. a. med hensyn til barselorlov, om børns retssikkerhed, bl. a. med hensyn til afskaffelse af revselsesretten, om børn og børnekultur, om børn og fysisk planlægning. Det vil være forslag, som i modsætning til socialministerens redegørelse faktisk tager konsekvensen af de dårlige forhold, børn og børnefamilier befinder sig i, og som børnekommissionen så udmærket har belyst, men som regeringen og socialministeren altså ikke ønsker at tage alvorligt.

Else Brønserud (KrF):

Vi vil fra kristeligt folkepartis side udtrykke vor glæde over, at vi får en debat om dette vigtige emne. Det har vi længe ønsket.

Børnekommissionens betænkning er omfattende og fuld af statistikker, der giver os et alsidigt, men desværre på nogle områder ret nedslående billede af børnene i vort land. Socialministeren har trukket hovedpunkterne af betænkningen frem. Disse hovedpunkter kan vi på mange måder tilslutte os, bl. a. refusion til rådgivning og vejledning til børnefamilier med et særligt behov for dette. Men når der som en rød tråd i betænkningen og i socialministerens redegørelse lægges op til, at det er større krav til samfundet, der skal forbedre forholdene for børn, ja, så hører enigheden op.

Vort industrialiserede samfund med begge forældre på arbejdsmarkedet blev ikke en udvikling til gavn for børnene. Døgninstitutioner af forskellig slags kan aldrig erstatte en

[Else Brønserud]

far og en mor. I betænkningen siger man da også klart, at far og mor skal have mere tid sammen med børnene. Det skal ske med nedsat arbejdstid med cirka den samme indtjening som på heltid. Her er vi ikke enige, idet vi mener, at der skal gives en alternativ mulighed, så de, der vil passe børnene i hjemmene, kan få mulighed derfor. Vi mener, at formålet med en familiepolitik må være at skabe gode rammer omkring hjemmet, så børnene får de bedst mulige opvækstvilkår dér.

Kristeligt folkeparti anser ægteskabet for den rette og bedste samlivsform mellem mand og kvinde. Lovgivningen bør udformes sådan, at ægteskabet tilgodeses fremfor andre samlivsformer. Politiske, juridiske, sociale og økonomiske foranstaltninger må aldrig begunstige andre samlivsformer fremfor det livsvarige ægteskab. På en række områder yder ægteskabslovgivningen også en bedre beskyttelse for ægtefæller end for dem, der blot lever i papirløst forhold. F. eks. har ægtefællerne i forening værgemål og forældremyndighed over de fælles børn. Uden for ægteskabet har moderen alene disse rettigheder, medens faderen ingen ret har i forhold til barnet. Eksempel to: med hensyn til den fælles bolig giver ægteskabsloven en ægtefælle en række privilegier, som ikke tilkommer en samlever eller en samleverske. En ægtefælle kan ikke uden den anden ægtefælles samtykke afhænde en fast ejendom, som tjener til familiens bolig, heller ikke selv om ejendommen måtte være den pågældendes særeje.

Derfor ønsker vi i kristeligt folkeparti en lovgivning af alle de områder, der må antages at afholde et par fra at gifte sig, fordi det som følge af økonomiske regler vil medføre en fordyrelse at indgå ægteskab. Det gælder hele skatteområdet, hvor der kan påvises mange omkostninger ved at indgå ægteskab.

På det uddannelsesmæssige område må studiestøtten ikke formindskes på grund af ægteskab. Der skal indføres en ændret beskatning af ægtefæller. Et ægtepar bør ved skatteberegningen betragtes som en enhed af to personer. Først fastsætter man deres samlede bruttoindtægt, derfra trækkes de forskellige fradrag; skatteberegningen foretages derefter således, at hver ægtefælle beskattes af halvdelen af ægteparrets samlede skattepligti-

ge indtægt uanset indtægtens oprindelse. Derved sker der en skattemæssig ligestilling af den udearbejdende og af den hjemmearbejde ægtefælle.

Vi mener i kristeligt folkeparti, at den almindelige retsbeskyttelse også må omfatte det ufødte barn. Fra barnet er undfanget og til menneskets dødsøjeblik er det principielt forkert at betegne mennesker som ønskede eller uønskede. Derfor må vi fastholde, at en fremkaldt abort kun kan forsvares etisk på bestemte, meget afgrænsede præmisser. Så længe den nuværende abortlov er gældende, skal der for kvinder, der ønsker abort, indføres obligatorisk rådgivning ved to instanser, en læge og en socialrådgiver. Ingen kvinde må få foretaget abort, før hun har modtaget alle relevante oplysninger om indgrebets art og om, hvilken hjælp hun kan modtage, hvis hun gennemfører svangerskabet.

Vi ved i dag, at barnets første leveår har afgørende betydning for dets senere udvikling. Samfundet bør derfor tilstræbe at give forældrene økonomiske muligheder for at skabe så trygt og stabilt et miljø som muligt. Det sker bedst i barnets hjem.

Kristeligt folkeparti ønsker de gældende regler forbedret ved at indføre følgende ordninger. En graviditetsorlov på 8 uger for alle kvinder, der ønsker det. Fravær i graviditetsperioden skal ikke forkorte den egentlige barselorlov. En barselorlov for moderen efter fødslen på 14 uger, gældende for alle erhvervsarbejdende lønmodtagere, selvstændige og medhjælpende, hjemmearbejdende og uddannelsessøgende kvinder. Den hjemmearbejdende og den uddannelsessøgende bør aflønnes efter mindstelønnen. En pasningsstøtte for forældre med spædbørn, både for udearbejdende, selvstændige og hjemmearbejdende, bør også forefindes. Inden for en fastsat beløbsramme, f. eks. mindstelønnen for en person i 2 måneder, skal forældrene kunne få betalt vikar, heltids eller deltids, på deres arbejdspladser, også i egen virksomhed, og få betalt hjælp til arbejde i hjemmet og pasning af ældre søskende. Ordningen skal kunne gælde, til barnet er 1 år gammelt. Pasningsstøtte som før nævnt skal også gælde ved adoption af spædbørn; ved adoption eller indledning af plejeforhold for ældre børn skal ordningen kunne anvendes i mindre omfang. Adgang til fravær for en af forældrene, når lægen konstaterer sygdom hos

[Else Brønserud]

mindre børn. Alle disse ændringer gælder også enlige mødre.

Kristeligt folkeparti mener, at alle disse støtteforanstaltninger principielt ikke bør betales af erhvervslivet, men af det offentlige. Vi mener, at forældre har både ret og pligt til selv at drage omsorg for deres børns pasning og opdragelse. Kun i særlige tilfælde, hvor børn vanrøgtes eller mishandles, må samfundet ved dom tage ansvaret fra forældrene.

Dansk lovgivning har i mange år inden for områderne skat og sociale ydelser og arbejdsmarkedsforhold stillet forældre, som selv passer deres børn, ringere end de forældre, som benytter offentlig pasning. Kristeligt folkeparti ønsker at afskaffe denne uretfærdighed. Jeg vil nævne et eksempel.

De forældre, som får deres børn passet i vuggestue, får 50.000 kr. af samfundet, medens de forældre, der selv passer deres børn, ikke får én øre. Kan det være rimeligt? Forældre skal sikres reel valgmulighed mellem helt at passe børnene selv og at lade dagplejefamilier eller daginstitutioner passe dem hele dagen eller en del af den. Derfor skal samfundets sociale ydelser for børn omfordeles. Det almindelige børnetilskud skal sættes kraftigt op, medens forældrebetalingerne for institutions- og dagplejepladser sættes tilsvarende i vejret. Handicappede børn og forældre samt enlige forsørgere tilgodeses eventuelt med fripladser.

Dagplejen, som ligner barnets eget hjem, må ikke gøres mindre attraktiv end institutionerne, og halvdagpladser bør ikke være forholdsmæssigt dyrere end heldagspladser. Så vidt muligt skal forældrene kunne vælge, hvilken børnehave- eller dagplejeplads barnet skal have. Principperne for oprettelse af friskoler bør bruges til en tilsvarende lov om frie børnehaver.

Handicappede skal kunne deltage i aktiviteter sammen med andre børn. Forældrene skal have indflydelse på, hvor langt integrationen skal gå. Det er en fundamental menneskeret og pligt for forældrene selv at drage omsorg for deres børns opdragelse i overensstemmelse med deres egen religiøse, filosofiske og politiske overbevisning. Skolen har derfor sit mandat som medopdrager fra forældrene. Folkeskolen skal tilbyde sig som forældrenes medarbejder. Samarbejdet mellem hjem og skole skal udbygges. Også af den grund skal der stiles mod mindre skoler.

Hindringer for bevarelse af små skoler skal fjernes. Eventuelt nye skoler bør højst være tresprogede med 500–600 elever. Der bør være friere valg mellem skolerne i en kommune.

Fundamentet til de kommende hjem skal forberedes hos børnene og de ganske unge. Derfor bør der oprettes et nyt fag, familie-kundskab, med følgende indhold: etik, familiens placering i samfundet, familieøkonomi, personlig hygiejne, sundhedsfarlige stoffer, barnepleje, anatomi og seksualundervisning. Her vil et år i huset være ønskeligt for alle unge piger. Beløbet til uddannelsesløn til den unge skal kunne opføres på selvangivelsen. 50 pct. af dette beløb skal af ligningsmyndighederne fradrages i skatten for vedkommende skatteyder, forudsat at ansættelsesforholdet er af mindst 6 måneders varighed, at ægtefællerne ikke er heltidsbeskæftigede, og at ægtefællerne har børn under 15 år, som ikke er anbragt i heldagsinstitution.

Det er ønskeligt, at vi får en holdningsændring, så hjemmet og børnene igen får den plads i familielivet, der tilkommer dem. I virkeligheden kan disse værdier ikke erstattes af materielle goder og karriere. Dette har mange erkendt, men først da det var for sent. Mange stejler over kravene om forhøjede børnetilskud, men vi tror, at pengene givet til hjemmene, medens børnene er små, bliver sparet på længere sigt til støttepædagoger, psykologer m. m. – for ikke at nævne, hvad det koster samfundet med institutioner af forskellig slags for de større børn, der kommer på afveje.

Man har påduttet os i kristeligt folkeparti, at vi vil have kvinderne hjem. Det passer ikke, men vi ønsker forældrene mere hjem til børnene. Vi ønsker, at der bliver større valgmulighed for forældrene til at vælge deres eget familiemønster. Det tror vi i det lange løb vil give et sundere samfund med lykkeligere mennesker.

Lis Starcke (DR):

Børnekommissionens opgaver har været mange og vigtige, og inden den så sig om, måtte den hele det politiske spektrum igennem, én ting greb ind i den næste osv. Men jeg synes, det er et værdifuldt dokument, vi har fået til at slå op i, når vi skal til at tage de politiske beslutninger, som angår småbørnene og deres familier. Hvad gør det, at nog-

[Lis Starcke]

le ting ægger til modsigelse? Socialministeren skriver jo i sin redegørelse, at betænkningen, redegørelsen og folketingets drøftelse her i dag skal skabe grundlag for en bred offentlig debat om børns og børnefamiliers vilkår, og socialministeren føjer til, at dette er en nødvendig forudsætning for, at der kan ske ændringer i den politik, der hidtil er ført på børneområdet. Altså befolkningen skal ville det.

Redegørelsen siger klart, hvor regeringen er enig med børnekommissionen og hvor ikke, og lægger ikke skjul på, at der må ændringer til både på kort og lang sigt – ændringer, som ikke må koste ekstra, hvorfor der må nytænkning til og forsøgsvirksomhed. Nytænkning er nyttig, og forsøg kan også være det, hvis vi blot ikke først skulle have disse langvarige udvalgsarbejder, som dårlig nok bliver færdige, sådan at de hastende lovændringer, vi står over for, ikke ser dagens lys, når de skulle det. Her mener jeg, at der vitterlig skal lovændringer til, som haster.

I kommissoriet pålægges det kommissionen at belyse opvækstvilkårene for børn i alderen, indtil undervisningspligten indtræder, og at drøfte vilkårenes hensigtsmæssighed under hensyntagen til børnenes, familiernes og samfundets behov, og således at samfundets ressourcer udnyttes bedst muligt inden for de bestående rammer. Der har vi det igen. Det forklares yderligere, at gennemførelsen af kommissionens forslag primært må kunne ske inden for de økonomiske rammer, der er eller må forventes at være til stede på gennemførelsestidspunktet. Det siger noget om det ansvar, en politiker har, at der skal være dækning for de love, man vedtager. Det er ikke alle partier, der husker det, når de stiller deres krav til de offentlige serviceydelser.

Retsforbundet melder sig som et af de partier, der mener, at hovedansvaret for børnenes opvækst påhviler forældrene, og det må aldrig glemmes, men vi erkender, at børnenes udviklingsbetingelser påvirkes af ændringerne i samfundet i en sådan grad, at man godt kan sige, at også samfundet har forpligtelser over for børnene. At finde frem til det rette samspil må vel netop være det, vi under denne debat ønsker at tage fat på.

Efter retsforbundets mening ligger, som jeg sagde, hovedansvaret for børnenes opvækst hos forældrene. Det er ikke altid, bør-

nekommissionen helt tænker på det. Jeg mener på den anden side også, at vi er nødt til at se realiteterne i øjnene, hvad forældrenes muligheder angår. Mulighederne er forringet i dagens Danmark, som de er det i alle industrialiserede lande, hvor det er blevet hovedreglen, at begge forældre er udearbejdende. Forældrenes arbejdsforhold og især arbejdstidens længde har nødvendiggjort dagforanstaltninger som dagpleje eller børnenes ophold i daginstitutioner i alt for mange af døgnets timer.

I det moderne samfund er det især børnene, der er kommet i klemme – og dermed også den enlige forsørger, som der både økonomisk, psykisk og rent fysisk stilles meget store krav til. Den økonomiske krise, vi er inde i, har bevirket, at småbørnsfamilier er blevet særlig vanskeligt stillet. Statsministeren lovede i åbningstalen, at regeringen vil se på dette problem, men sagde ikke hvordan. Den mest indlysende ting, som ville give begge forældre mere tid sammen med børnene og bedre vilkår for familielivet i det hele taget, ville være en daglig arbejdstidsnedsættelse til 6 timer, men jeg spørger: hvem skal betale? Vil nogen drømme om, at det vil kunne lade sig gøre uden kompensation? Og endelig: er det ikke et arbejdsmarkedsanliggende, som vi ikke her fra folketinget skal lovgive om? Kan det måske lade sig gøre med delvis kompensation – en mulighed, som socialministeren nævnte i fjernsynet i går aftes? Retsforbundet, der er positivt indstillet med hensyn til deltidsmuligheder og flexetid, vil gerne se på disse spørgsmål.

Ligeledes vil vi se positivt på en forlængelse af barselorloven samt muligheden for, at en af forældrene kan blive hjemme hos et sygt barn under 4 år eller den grænse, man nu finder frem til. Vi er tilfredse med, at en fordelingsmæssigt mere rimelig betalingsskala for dagpleje og plads i daginstitutionen overvejes af socialministeren, men vi mener, at forældre med en rimeligt høj indkomst må bidrage med at betale for den offentlige serviceydelse, deres barn får. Vi ser gerne, at grænsen for, hvornår man kan få en friplads, sættes op, og at man giver kommunerne mere fleksible muligheder for at hjælpe, hvor det er tiltrængt.

Vi ser yderligere gerne, at de økonomiske betingelser bliver sådan, at den enkelte familie frit kan vælge imellem dagpleje eller dag-

[Lis Starcke]

institution. Det, der er rigtigt for den ene familie, behøver ikke at være det for den anden. Jeg har ikke noget imod pædagoger – jeg mener, de får en god uddannelse, og jeg mener også, de bør have en god uddannelse – men med al respekt for dem mener jeg nu nok, at en dagplejemoder, der selv har børn, og som får et kortere kursus, måske har en fordel i modenhed og livserfaring, som den unge, mere teoretisk velfunderede måske mangler.

Vi går meget ind for forældresamarbejde med daginstitutionerne, og vi forstår også godt, at det kræver mere af pædagogerne, både hvad tid og anstrengelse angår. Det, at familierne er blevet så små, giver børnene dårligere vilkår. De mange søskende i tidligere tiders større familier var udmærkede gensidige opdragere, de sleb hinanden så dejligt af, de kunne foretage sig ting i fællesskab, og de kunne give hinanden en støtte, som enebarnet mangler, og som det måske ikke engang nu får fra forældrene.

I anledning af det internationale børnearr oversatte psykologernes landsforening en international erklæring fra skolepsykologer på FN-området om barnets psykologiske rettigheder. Her mener jeg, der er visse regler og forskrifter, som måske i højere grad burde have forældres, politikeres og byplanlæggeres interesse. For barnets udvikling og gode og varme opvækst, som er blevet nævnt her i dag, er det vigtigt, at barnet føler, at det er ønsket og værdsat af andre, at det ikke ligger nogen til byrde. Det har ligesom voksne ret til personlig identitet, retten til hel personlighedsudvikling og retten til at have tid og mulighed for at lege, for at udvikles, for at være sammen med andre, for at finde på, udføre ting, skabe ting.

Ninna Pedersen (FP):

Ordet børnepolitik lyder som falsk musik i mine øren. Hvem har forlangt, at der skulle udarbejdes en betænkning, som afføder en særlig børnepolitik? Hvad er det, der får politikere til at blande sig i de familiemæssige forhold og opføre sig som bedrevidende ved at fremkomme med ideer om, hvorledes opvæksten skal være for vore børn? Er den gruppe mennesker, som er udpeget til at granske i børns og forældres forhold, de bedst egnede? Hvilket samfund er det, der

føler sig nødsaget til at lave en speciel børnepolitik, og hvad er det, der afføder en sådan indstilling?

Det er sådanne spørgsmål, som uvægerligt står foran mig, når jeg læser denne betænkning og kommentarerne hertil. Nogle af nøgleordene er understimulerede børn, understimulerede hjem. Ud fra hvilken betragtning tales der om understimulering – dette forkætrede udtryk? I forhold til hvad? spørger man sig selv. Der tales om forsøgsvirksomhed, pædagogisk vejledning af forældre, konsulenter til støtte for familierne og forskning. Hvis tarv er det, man taler i denne sag? Efter min vurdering drejer det sig mere om nogle personer, der skal finde på emner for at skaffe sig en levevej, fremfor børns og familiers trivsel i vort samfund. Det er fagforeningssøisme med krav om pædagogisk opdragelse af børn på institution, hvor opdragelsen skal foretages af uddannet personale. Uddannelse til hvad? kan man spørge. Næppe til at tilgodese menneskelig trivsel, for samtidig er man jo enig om, at forældrene er for lidt sammen med deres børn. Man foreslår nedsat arbejdstid – med lønkomensation, for formålet er at udpine produktionen i dette land med krav af økonomisk art, altså højere skat. Gratis daginstitutionspladser, mere selektiv støtte til familier er også nogle af nøgleordene i rapporten. Man ønsker længere barselorlov for mennesker, idet forældrene, siger man, er de bedst egnede til at være hos børnene i de første leveår. Man fremhæver også det besværlige for forældrene, når børnene er syge. Ingen tænker på barnet i denne situation. Ønsker man virkelig, at barnet skal være kastebold mellem institution og hjem? Trænger barnet ikke til en far eller mor ved sygdom? Det er, ligesom dette forhold trænges i baggrunden, selv om man dog siger i betænkningen, at arbejdsgiveren burde betale, så en af forældrene kunne blive hjemme ved barnet under sygdom.

På side 66 kan man læse, at det kan knibe for forældrene at afhente børnene på institutionen på grund af åbningstiderne. I 1976 benyttede godt og vel to tredjedele af alle børnefamilier en daginstitutionsplads. Det siges endvidere, at deres skattepligtige indkomst var 110.000 kr. eller derover, mens der var knap en femtedel af børnefamilierne, der havde en skattepligtig indkomst under 40.000 kr. Det vil sige, at det faktisk er familier med

[Ninna Pedersen]

gode indtægter, der via samfundskassen får et ekstra beløb; mens landmanden med den lille indtægt selv passer sine børn, mens hustruen går på arbejde for at tjene til familiens husholdning. Det er skævheder i samfundet, så det batter. Og har landmanden en skattepligtig indkomst, betaler han til den velhavendes daginstitutionsplads.

Nu sigtes der imod gratis institutionspladser. Hvem skal betale? fristes man til at spørge. Og det er målet for vort samfund, at vore børn skal indrettes på en institution. Vi har set, at nutidens børn er urolige børn – flere specialklasser i skolerne, mere kriminalitet osv. Alt dette føres mange gange tilbage til hjem, hvor børnene har vandret fra institution til hjem hver dag og tilbage igen, hvor familien ønskede at have en luksustilværelse med dyr bolig og stor indtjening fremfor at værdsætte den gave, det er at have børn.

Vort mål må være, at der er frit valg for familierne i landet med hensyn til, om deres børn skal tilbringe mange timer hver dag på institution eller skal opdrages i hjemmet. Det frie valg opnås bedst ved, at hver familie selv betaler for de institutionspladser, den ønsker, men denne forudsætning beror på, at den ikke via de høje skatter skal bidrage til andres service.

Det kan forekomme mærkeligt, at ægtepar sender deres børn på en daginstitution, mens moderen er pædagog på en anden daginstitution og således passer andre familiers børn. Det må være en dårlig samfundsøkonomi, som bliver resultatet.

Det er efter min mening en hån mod moderen, at man ikke anser hende for at være den bedst kvalificerede til at passe sine børn, og det er foragt for kvindes kønnet og det huslige arbejde, når samfundet opfordrer kvinden til deltagelse i erhvervslivet. Det frie valg opstår først, når samfundet holder op med at blande sig i familiernes trivsel og økonomi.

Wilhelm (VS):

Jeg skal ikke bebrejde ministeren, at hun i sin redegørelse hovedsagelig beskæftiger sig med de materielle, økonomiske betingelser. Det har vi også gjort i vores hovedindlæg i denne debat, for det er selvfølgelig temmelig grundlæggende for familiernes praktiske muligheder for alt det andet, for trygheden, for kærligheden, for at have tid til hinanden osv.

Det får stå hen, hvordan ministeren får de 5 grundprincipper for en børnepolitik, som hun refererer til side 5 i redegørelsen, til at stemme overens med sin egen udtalelse for nylig, der gik noget i retning af, at det skal koste noget at have børn, og at familien eventuelt må indstille sig på at vælge imellem barn og bil.

Jeg skal blot understrege som VS' målsætning, at det skal ikke koste noget at have børn, at børnetilskuddet skal bringes op, så det dækker de faktiske udgifter til merhusleje, mad og tøj, at vuggestue og børnehave præcis ligesom skolen skal være gratis. Dette er ikke spor overbud, som man altid kommer løbende og siger, men slet og ret en mere hensigtsmæssig fordeling af livsindkomsten over hele livsforløbet.

Men det er jo ikke økonomi det hele. Jeg vil beskæftige mig lidt nærmere med børns rettigheder og sikkerhed. Det er ikke meget, børnekommissionen siger herom, og endnu mindre, ministeren siger i redegørelsen. Det indskrænker sig faktisk til et referat: »Kommissionen mener ikke«, »i øvrigt mener kommissionen«, »kommissionen foreslår«, »kommissionen har foreslået« osv. – ikke hvad regeringen mener om kommissionens meninger.

Vi mener, at revselsesretten skal afskaffes, men først og fremmest, at der skal iværksættes en oplysningskampagne om skadevirkningerne ved voldsanvendelse som led i opdragelsen. Man kan ikke forholde sig alvorligt til voldskriminaliteten uden at tage i betragtning den sammenhæng, der er påvist mellem tæv som barn og senere voldsudøvelse. Den personlige integritetsfølelse bankes så at sige ud af barnet, og det får selvsagt indflydelse på dette menneskes opfattelse af og respekt for andres personlige integritet. Revselsesretten skal afskaffes, alt andet er simpelt hen opdragelse til den stærkeres ret.

Vi tror ikke på sanktioner mod forældre, der forløber sig. Vi tager hellere konstruktiv udgangspunkt i, at det gør forældre kun, fordi de er pressede. Derfor bør der oprettes krisecentre og måske beredskabsfamilier for børn, som befinder sig i kritiske familiemæssige situationer. For de mindste børn skal de kunne fungere som service for forældrene, når det er ved at gå op i en spids og en kortvarig aflastning kan virke forebyggende. For større børn bør der efter vor mening også

[Wilhelm]

være tale om barnets ret til en midlertidig separation med samme aflastning og forebyggende formål – begge dele fulgt op, naturligvis, af en støtteindsats.

Vi ønsker høringsret for børn forud for alle afgørelser, der vedrører deres personlige forhold, og vi foreslår stemmeret for større børn i alle lokale anliggender, som vedrører deres livsvilkår. Vi ønsker børns fritid i den skolepligtige alder beskyttet ved afskaffelse af obligatorisk hjemmearbejde, og vi ønsker, at børnene får medindflydelse på undervisningens tilrettelæggelse og på valget af undervisningsmaterialer. Fritidens indhold vil vi have forbedret, bl.a. ved at børn får mindst deres procentvise andel af kulturbevillingerne i bedste forstand.

Vi kan ikke godtage en trafikpolitik, som har så mange ofre blandt børn, som det nu er tilfældet. Vi ønsker trafiksanerung, oplysning rettet mod voksne trafikanter, trafikseparering, trafikundervisning, nedsættelse af hastighedsgrænser på særlig udsatte områder og tidspunkter, formentlig ned til 30 km i timen.

En nærmere drøftelse af disse og andre forslag vedrørende børns rettigheder og børns beskyttelse og sikkerhed er selvsagt ikke mulig under de vilkår, en redegørelsesdebat giver. Der vil heller ikke her være mulighed for en mere udførlig argumentation for de forslag, vi selv har på dette område. Vi vil derfor sørge for, at der bliver andre lejligheder til at behandle disse ting grundigere.

Ebba Strange (SF):

Når det drejer sig om småbørns familieretlige stilling, synes vi i SF, at børnekommissionen har haft en heldig hånd. Det afsnit, der er herom i betænkningen, bærer præg af, at man har prøvet at sætte sig ind i barnets situation og interesser, og at man har sat barnet i centrum og prøvet at udforme sine forslag herudfra.

Jeg har i justitsministeriets ægteskabsudvalg haft lejlighed til at deltage i drøftelsen af problemer, der ligner dem, som man har beskæftiget sig med i den del af småbørnskommissionens betænkning, som drejer sig om det familieretlige, og jeg må indrømme, at det ikke er lykkedes os at nå frem til en tilsvarende klarhed som den, man er nået til

i småbørnskommissionen. Jeg vil fremhæve de særlig vigtige synspunkter og forslag, som vi fra SFs side kan tilslutte os.

Vores udgangspunkt er, at hvor det overhovedet er muligt, bør et barn have ret til at have to forældre. Et barn skal ikke betale for, at dets forældre vælger en samlivsform, som barnet ikke selv har haft indflydelse på. Det betyder, at ugifte forældre bør kunne have fælles forældremyndighed, hvis de er enige om det. Jeg ved, at der har været diskussion om det i kvindepolitiske kredse, fordi der er kvinder, som mener, at der bliver taget noget fra dem. Derfor er det vigtigt for os at få sagt, at der skal være enighed om det. Men når der er det, mener vi altså også, at barnets ret skal komme til udtryk. Det betyder også for os, at forældre ved skilsmisse skal kunne bevare en fælles forældremyndighed, hvis de – og så længe de – er enige om det. Der er konflikter nok i en skilsmisssituation. Det er i forvejen uhyre belastende for et barn at være skilsmissebarn. Hvis man kunne enes om ikke at skulle dele børnene, så ville det være en fordel.

Derimod vil vi – i modsætning til børnekommissionen – advare mod, at man begynder at lægge for stort et pres på mødre, der ikke ønsker at opgive faderens navn. Der kan stadig være gode grunde til at holde det skjult.

Med hensyn til samkvemsretten, som betænkningen også beskæftiger sig med, mener vi også, at samkvemsretten er en ret, som børnene bør have, og som den af forældrene, der har forældremyndigheden, ikke må hindre opfyldelsen af. Det kan derimod aldrig blive en pligt, som barnet skal opfylde, hvis det af en eller anden grund i en periode ikke har lyst til at opfylde den. Vi er enige med kommissionen i, at der på disse meget følelsesladede områder trænges til mere støtte og rådgivning både for børn og for forældre.

Jeg har i ægteskabsudvalget tilsluttet mig, at bistandskontorerne skulle påtage sig den opgave, men jeg vil gerne indrømme børnekommissionen, at bistandskontorerne har mere end nok at se til i øjeblikket, og at det derfor måske vil være rimeligere at henlægge opgaverne til børnerådgivningscentre.

Børn har ifølge FN-deklaration om børns rettigheder ret til særlig beskyttelse. Denne deklaration har Danmark tilsluttet sig, og jeg vil opfordre den danske regering til at søge

[Ebba Strange]

gennemført en egentlig konvention om børns rettigheder til afløsning af deklARATIONEN.

Særlig beskyttelse må naturligvis også betyde, at man ikke udsættes for vold. Det er efter min mening altid vold, når voksne mennesker slår små børn. Børneopdragelse når væsentlig bedre resultater uden voldsanvendelse.

Jeg har længe været i tvivl om, hvordan man skulle foreslå denne voldsanvendelse fra forældrenes side afskaffet, fordi jeg heller ikke ønsker den kriminaliseret. Jeg mener, kommissionens forslag om en paragraf i myndighedsloven om barnets ret til ikke at blive udsat for revselse eller anden krænkende handling er et forslag, som det er værd at overveje positivt.

Til slut: børn er mennesker, der har krav på samme respekt som andre mennesker og krav på, at der bliver lyttet til dem og lagt vægt på deres meninger i alle de sager, der vedrører dem. I SF mener vi, at både de voksne i familierne og offentlige myndigheder altid bør lytte til børnene, når der skal træffes afgørelser i sager, der kommer dem ved. Men det må aldrig gøres på en sådan måde, at børnene kommer til at opleve, at det er dem, der afgør, hvordan f.eks. en skilsmissegang eller en forældremyndighedssag falder ud. Derfor er det vigtigt, at et barn altid kan få støtte fra en person, der kender det godt, og som forstår det, f.eks. en børnepsykolog eller en pædagog.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg skal starte med at sige, at når vi er så mange fra SF, som deltager i denne debat, er det, fordi tiden er meget knap og vi synes, der er mange ting, som bør rejses i denne debat.

Jeg skal sige noget om arbejdslivet og småbørnsforældre. Er der en reel mulighed for at vælge, om man vil have erhvervstilknøytning, eller er der ikke? Af flere grunde mener vi i SF, at det er der nok ikke. For det første er der den alt for store ledighed, der betyder, at der ikke er job nok. En uting som børnepasningscirkulæret viser, at regeringen har ment, at alt for mange fik dagpenge, fordi de ikke kunne få passet deres børn, mens de var ledige. Det er en fallit, at der ikke er daginstitutionspladser nok, men det er en endnu større fallit, at man så griber ind net-

op over for børnefamilier med et cirkulære, der reelt skubber dem ud af arbejdsmarkedet, fordi de ikke kan få passet deres børn.

Der er en del, der arbejder på deltid, og det er jo hovedsagelig kvinder, bl.a. fordi der ikke er andet arbejde at få, og disse straffes så med frigørelsesattesteret; det vil også være en retfærdighedshandling at trække det tilbage.

Som allerede sagt flourerer deltidsarbejde mere end nogen sinde, hvilket især fastholder kvinder i det traditionelle kønsrollemønster. Det er vi imod. Men at kræve, at alle skal arbejde 40 timer ugentlig, er for meget, især for børnefamilierne; derfor forstår vi godt kvinder, der går på deltid. Men det er også vigtigt at fastslå, at en 6 timers arbejdsdag for alle er noget, vi ønsker og arbejder på i SF.

Vi er principielt af den mening, at arbejdstid er et overenskomstspørgsmål, og vi støtter naturligvis delkravet om 7 timers arbejdsdag ved forhandlingerne i 1983. Men når vi samtidig støtter en nedsættelse af arbejdstiden for småbørnsforældre til 6 timer daglig, anser vi altså også dette for at være en slags social lovgivning.

Der må gives en ordentlig kompensation, ikke mindst af hensyn til de mange enlige kvinder. Kompensationen skal efter vores mening ikke foregå via A-kasserne, men via en udvidelse eller en sideordnet lovgivning om syge/barselsbestemmelserne. Heri ligger nemlig også, at arbejdsdagens andel af kompensationen må diskuteres.

At der vil opstå problemer for småbørnsforældrene i forbindelse med en særlig nedsættelse af arbejdstiden, erkender vi også, og derfor må ting som anciennitetsregler og advancementsregler ind i diskussionen, og der kommer også andre ting til, f. eks. sådan noget som – jeg tør dårligt sige det, men det skal jo dog siges – at det ikke kan nytte noget, vi nedsætter arbejdstiden for småbørnsforældre her og nu, hvis det betyder, at de, når de engang bliver gamle, ikke får ATP. Sådanne ting må vi have med ind i diskussionen, og det gælder også feriebetaling. Det må sikres, at småbørnspasning ikke bliver et andenklassens arbejde. Vi kender jo alle til, at gravide kvinder enten har svært ved at få arbejde eller også har svært ved at fastholde det, de har, og det må ikke ske, heller ikke for småbørnsforældrene i det hele taget.

[Lilli Gyldenkilde]

Indtil nu har jeg syntes, at denne debat har lydt sådan, at man skulle tro, småbørnsforældre var én stor gruppe med meget ens vilkår. Jeg vil trække én ting frem, som siger, at de ikke er det. Arbejdsmiljøet må også med ind i denne debat, for der er meget stor forskel på, hvordan arbejdsdagen er for småbørnsforældre. Nogle har gode uddannelser og gode, renlige job med meget få eller ikke særlig hårde belastninger, andre er ufaglærte, dårligt lønnede og står i et arbejdsmiljø, der er en hård belastning både fysisk og psykisk. Et usundt arbejdsmiljø, skifteholdsarbejde, natarbejde, kan ikke køres igennem dag for dag, uden at dette får følger både for den, der står i det, og ikke mindst for børnene, når hverdagslivet i familien skal fungere. Æmhed og omsorg kræver god tid.

Waldorff (VS):

Når man hører de borgerlige ordførere i en sådan diskussion om børns vilkår, skulle man tro, at vi befandt os i det rene luksus-samfund, hvor det eneste virkelig alvorlige problem var, at staten og det offentlige formynderi i det hele taget blandede sig i en lang række ting, som tidligere gik udmærket og stort set af sig selv. Der er faktisk kun én rationel kerne i den form for kritik, og det er oplevelsen af det offentlige og staten – den statslige planlægning – som en formynderisk instans.

Det, som i hvert fald er rigtigt, er, at man i langt højere grad i dag oplever en type problemer, som vedrører det, man kalder fremmedgørelse, og som netop ikke løses ved de angreb på den offentlige sektor og på forsøget på at udbygge og udvikle institutioner, som de borgerlige partier fører frem.

Jeg vil tage nogle eksempler inden for den offentlige planlægning, som viser, at netop økonomiske interesser, netop erhvervsinteresser, umuliggør, at man kan få løst nogen af de virkelig enormt store problemer, der er for børn i dag. Det er problemer, som man ikke på nogen måde lægger op til at løse med den redegørelse, som socialministeren har givet, og som for mig at se udstråler en temmelig stor ideologisk fattigdom og fantasiløshed.

På den overordnede planlægnings område sætter problemerne ind på mange steder, men dér, hvor man skulle have de bedste

betingelser for igennem den fysiske planlægning at sikre nogle bare nogenlunde rimelige vilkår for børn, nemlig i nybyggeriet og i det hele taget udviklingen af nye byområder, undlader man simpelt hen systematisk at bruge de planlægningsmuligheder, som faktisk er til stede.

Boligerne som eksempel indrettes efter en i virkeligheden stadig mere snæver familief orm, som med sig fører nogle fantastisk store isolationsproblemer. Disse kaserner, som smækkes op, er i langt højere grad end tidligere boformer præget af en adskillelse imellem de enkelte familier og enorme sociale kontaktproblemer, hvor man i virkeligheden – ikke uden udgifter, men hvor man principielt meget let – kunne udvikle boligformer, hvor man var med til at nedbryde de skran-ker, som de enkelte stadig mindre familier indkapsles i. Det er muligheder, der stort set ikke benyttes.

Heller ikke den enkelte bolig indrettes indvendig på, at der faktisk er børn, som er sådan en slags levende, aktive mennesker, til stede. Man sørger for pladsen til fjernsynet, man laver betonvægge, som man ikke kan hamre søm ind i, og den slags ting, men børnenes aktiviteter er der stort set ikke taget højde for i selve indretningen af den traditionelle kernefamiliekasse, som man laver.

Trafikpolitik er der andre der har været inde på, og hvordan hele trafikpolitikken som et problem i den fysiske planlægning konsekvent skubbes til side og ikke tages op. De ord, som socialministeren ofrer på det, nemlig at det var nok et oplagt emne for et projekt under rådet for trafiksikkerhedsforskning, er jo virkelig en latterliggørelse af de kendsgerninger, som alle og enhver går rundt med i hovedet; man ved nemlig ikke bare præcist, hvordan og hvor ulykkerne sker, man ved faktisk også temmelig præcist, hvad det er for nogle ting, man skal foretage sig for at undgå dem, men alligevel gør man det ikke.

En anden ting, som jeg synes det er vigtigt at trække ind i forbindelse med denne planlægning, er princippet om, at børn er nogle størrelser, som har krav og rettigheder på arealer ligesom alle andre. Legepladserne kommer sidst i den fysiske planlægning og udmåles som et betonudlagt område med en gyng på, hvor man kan falde ned og få sig en hjernerystelse.

[Waldorff]

Jeg mener i virkeligheden, man burde stille som et krav, at tomme byggegrunde, overalt, hvor de findes, ikke må bebygges, før der er lavet en planlægning, som omhandler legepladser, og som omhandler det, jeg i virkeligheden opfatter som det mest perspektivrige krav, man kan rejse vedrørende disse ting, nemlig det, der er kaldt børnenes jord. Situationen er den, at alle voksne mere eller mindre, alt efter hvilken social klasse de nu tilhører, har områder, arealer, som de råder over. Den eneste gruppe, der helt sikkert ikke har sådanne arealer, heller ikke selv om der er legepladser, er børnene. Der er fantastisk behov, viser det sig, også dér, hvor man faktisk har forsøgt sådan noget, for at oprettholde arealer, hvor børn kan gøre lige præcis alle de ting, som vort institutionssamfund, vort pænt byggede og polerede samfund ikke har plads til nogen som helst andre steder. Det mener jeg er nogle af de perspektivrige krav, som man skal slås for.

Det skal man i virkeligheden også gøre – i hvert fald for princippet – i forbindelse med de saneringer og gårdrydninger, som tromler hen over storbyerne og især København i øjeblikket, og som netop ikke tager gnist af hensyn til de behov, som børn har i forhold til den fysiske planlægning.

Som en sidste ting vil jeg ganske kort nævne den måde, man adskiller og splitter børnenes tilværelse i et hjemmeliv med dets problemer, et institutionsliv, som skal prøve at samle op på hjemmets problemer, og et skoleliv, hvor det hele bliver læsset af og ingenting fungerer. Den type splittelse af børnenes tilværelse er noget, som i høj grad må angribes også igennem den fysiske planlægning, også ved at man ændrer sit begreb af, hvad institutioner skal være for nogle størrelser, at det f. eks. kan være noget, hvor også flere aldersgrupper kan integreres i nogle aktiviteter. Det er den form for tænkning, som er helt nødvendig.

Ingerlise Koefoed (SF):

Lige siden børnekommissionen blev nedsat, har jeg undret mig over, at den ikke skulle udstyres med repræsentanter for børnebibliotek, børneteater, børnefilm, børneradio og -TV, at en kommission, som skulle tage sig af småbørns vilkår og muligheder, slet ikke skulle interessere sig for kulturpoli-

tik. Det er rigtigt, at der samtidig blev nedsat udvalg og arbejdsgrupper om børn i kulturministeriet og undervisningsministeriet, men hvor meget samarbejde og hvor megen samtale har der været mellem småbørnskommissionen, arbejdsgruppen om børn og kultur og indskolingsudvalget?

Når man sådan skiller småbørns liv op i sektorer, er man faktisk med til at cementere en opfattelse af mennesket som delt i sektorer i overensstemmelse med de tilfældige sektorer, som ministerierne sidder og behandler, og når man tager kulturpolitikken ud for sig selv, er man med til at betragte kulturpolitikken som en knaphulsblomst, politikerne kan pynte sig med, når alt det andet alvorlige er klaret.

Det er klart, at en nedsat arbejdstid ville skabe bedre muligheder for kontakt mellem børn og forældre, men jeg synes alligevel, at socialministeren sentimentaliserer den tidsmæssigt bedre kontakt mellem børn og forældre lidt for meget. Det er ikke bare et spørgsmål om, hvor mange timer man er sammen, men også om indholdet af samværet.

Forudsætningen for, at samværet kan blive godt, er, at der er noget at putte i det: dels at forældrene har en situation arbejdsmæssigt og tryghedsmæssigt og også kulturelt, som giver dem overskuddet til at være andet end triste og sure voksne, dels at børnene, hvor de end er, og hvem de end er sammen med, får mulighed for en oplevelse af verdens mangfoldighed og af deres egen betydning for fællesskabet for på den måde at have muligheden for at udvikle sig til hele mennesker.

Børn har brug for inspiration, børn har også brug for bøger, film, teater, brug for selv at spille teater og fortælle historier og synge og danse; de har brug for andre oplevelser end de materielle, oplevelser sammen med andre børn og med voksne, der kan være deres forældre, men som også godt kan være andre voksne, der bare kan lide at være sammen med børn.

Miljøet er tit oplevelsesfattigt, siger socialministeren. Det er rigtigt, og derfor burde denne kommission have foreslået flere muligheder for oplevelser – noget af det, som hr. Waldorff foreslog om børnenes jord og den slags ting, støtte til langt bedre småbørnsbøger som modvægt mod tandløse samtryksbil-

[Ingerlise Koefoed]

ledbøger og i bedste fald ligegyldige tegneserier, støtte til mange flere småbørnsfilm, hvor børn gennem realistiske eller fantasifulde hændelser kan opleve, at andre børn også har problemer, også er bange for mørket eller måske også elsker at grine og have det sjovt helt på egne betingelser.

Børnekommissionen burde, stærkere end tilfældet er, have slået til lyd for huse og lokaler ude i boligkvartererne, hvor børn og voksne sammen kan opleve noget og lave noget. Børnekommissionen burde have opfordret alle mennesker, der arbejder med børn, til at lægge hovederne og ressourcerne sammen, sådan at der f. eks. ikke længere skulle findes én daginstitution uden depoter af børnebibliotekets bøger og bånd, ikke laves ét dukketeater på biblioteket, uden at der var pædagoger til hjælp, ikke spilles én børneteaterforestilling, uden at institutioner og biblioteker delte udgifterne.

Alt det har småbørnskommissionen ikke foreslået, for det lå jo ikke i dens kommissorium, vil man vel sige. Men det må være vores kommissorium herinde at prøve at skabe helhed. Det drejer sig selvfølgelig om at skabe rammer, der giver bedre og tryggere tilværelse for de mange voksne, der har det skidt i dag, og for deres små børn. Men det drejer sig altså også om at give det, der skal fylde rammerne ud, en høj prioritet, og den prioritet har jeg savnet meget.

Nu har man jo her i dag fra forskellig side bebudet, hvad man vil gøre senere i folketingsåret, og jeg skal da også bebude, at vi for at komme lidt nærmere ind på, hvad man egentlig vil gøre med den slags ting for småbørn og større børn, vil vende tilbage med en forespørgsel om børns tilbud.

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Der har været mange eventyr her i dag, men der er én bibliotekar i dette land, fru Ingerlise Koefoed, som jeg tager hatten af for. Hun fortjener virkelig den løn, hun får som bibliotekar, og hvor hun ellers får løn fra, for de arbejdsområder, hun her ridser op og får ind i denne børnekomité's betænkning, er fremragende, det er dygtigt gjort. Til lykke med det.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Ja, jeg ville næsten blive skuffet, hvis hr. Poulsgaard ikke stod op og roste mig, sådan som han altid plejer at gøre i disse debatter, og jeg kan da også godt indrømme hr. Poulsgaard, at havde vi ikke haft alle de mange dygtige børnebibliotekarer, som vi har, havde børnenes liv været endnu fattigere på tilbud, end det er i dag. Så hr. Poulsgaard har ret: det er vigtigt, at der er nogen, der taler børnebibliotekernes sag. Vi gør det gerne, men jeg talte nu altså også om meget andet.

Jytte Andersen (S):

Indvandrerbørn har en række særlige problemer i vores samfund. I socialministerens redegørelse påpeges problemerne med hensyn til en større sygelighed, psykosociale problemer, manglende beherskelse af både modersmålet og det danske sprog. Disse børn er uhyre dårligt rustet til at møde det danske samfunds forventninger og det danske samfunds krav til borgerne.

Det er nødvendigt, at vi iværksætter en række særlige støtteforanstaltninger for disse børn, hvis vi skal forebygge, at deres problemer under deres videre opvækst bliver langt større.

Familien er en væsentlig faktor i barnets liv, og det lille barns betingelser for en rimelig udvikling er nøje knyttet til familien og måske især moderens situation. Derfor vil enhver indsats for indvandrerbørnene være afhængig af familiens holdning og moderens placering.

Det er ønskeligt, om børnene så tidligt som muligt lærer at færdes i to miljøer: hjemmet og det øvrige samfund. Sproget giver mulighed for dannelse af et verdensbillede og for at udtrykke følelser. Sproget læres sammen med et adfærdsmønster. Det er ikke nok for børn at kunne udtrykke sig sprogligt; det er mindst lige så vigtigt for personlighedsudviklingen, at barnet lærer, hvad den enkelte situation kræver med hensyn til opførsel og valg af udtryksmuligheder.

Indvandrerbørnene skal således lære at fungere i familien med dens normer, rammer og krav, og de skal lære at fungere i et samfund, der på en række områder er helt anderledes. Hvis denne dobbeltfunktion skal udvikles, må barnet støttes i sine evner til at adskille og forstå de to verdener, som de har

[Jytte Andersen]

brug for at klare sig i, og hertil er en række instrumenter nødvendige.

Der må foregå et oplysningsarbejde for at fremme familien, hovedsagelig moderens muligheder for at støtte og forstå barnets situation mellem de to kulturer. Dette arbejde må efter vores opfattelse foregå igennem TV, radio, voksenundervisning, sundhedspleje og bistandskontorer.

Den pædagogiske tilrettelæggelse i dagligdagen i institutionerne må også tilrettelægges under hensyn til indvandrerbørns særlige vilkår og kulturelle baggrund. Der bør efter vor opfattelse tilknyttes tosprogede medarbejdere, som kan støtte disse børn i integrationen med danske børn.

Mange indvandrerbørn kommer med meget svage forudsætninger til folkeskolen, fordi de ofte har haft en mere isoleret opvækst end danske børn. Derfor kan der være behov for at skabe nogle muligheder for indvandrerbørnene, hvor de kan samles i smågrupper nogle timer om dagen enten i en daginstitution eller også i tilknytning til moderens danskundervisning.

Samtidig bør det overvejes, om der ikke især grad bør gives indvandrerbørn adgang til halvdagspladser i daginstitutioner, så de herigennem får en reel mulighed for at færdes mellem danske børn.

Isoleringstendenser for særlige grupper – i denne sag indvandrergrupperne – må vi fra socialdemokratiets side tage stærkt afstand fra. Vi tror, det er overordentlig vigtigt, at den støtte, vi giver indvandrerbørnene, gives på en sådan måde, at børnene ikke isoleres fra danske børn. Hvis indvandrerbørn og danske børn skal lære at forstå hinanden og det samfund, de lever i, er det nødvendigt, at de lærer at forstå hinanden og lærer at være sammen.

Socialministeren (Ritt Bjerregaard):

Jeg vil gerne takke for de mange grundige indlæg og indlæg, der har bevæget sig lidt ud over den almindelige daglige politiske diskussion og vel også det slagsmål, som vi så tit er vidne til her i folketingsalen. Jeg tror, det var fru Helle Degn, der lagde ud med at sige, at børnene var vores eneste sikre forankring i fremtiden, og jeg synes, den alvor, i hvert tilfælde de fleste ordførere har behand-

let denne sag med, også giver udtryk for denne opfattelse.

Det er selvsagt hverken meningen eller en god idé, at jeg tager alle de forskellige synspunkter op, der er kommet frem, og derfor skal jeg da også nøjes med at plukke lidt i de forskellige indlæg. Jeg forstod også på nogle af bemærkningerne, at der var ganske mange ting, vi ville vende tilbage til i forskellige sammenhænge.

Jeg var glad for, at fru Helle Degn i sit indlæg samtidig med at præcisere nogle holdninger også påpegede de muligheder, der rent faktisk var i kommunerne, og de helt konkrete ting, som man var gået i gang med, bl.a. i Farum. Jeg synes, det understreger nogle af de perspektiver, som regeringen også har forsøgt at lægge frem i sin stillingtagen til børnekommissionens redegørelse.

Hr. Henrik Toft mente at kunne konstatere, at det var moderen, der betød mest for barnet i de første år. Jeg mener, hr. Henrik Toft vil få ganske svært ved at finde dokumentation for den påstand. Hvis hr. Henrik Toft i stedet for havde holdt sig til, at det var meget vigtigt for det lille barn med en stabil voksenkontakt, havde hr. Henrik Toft været på rette spor. Der er nemlig ikke noget, der tyder på, at det skal være moderen. Det, der er det givne i denne sag, er den stabile voksenkontakt, og det siger jo også et og andet om, hvordan vi kan indrette samfundet, at det ikke er givet, hvilket køn det skal være.

Fru Karen Thurø Hansen indledte med at sige, at hun savnede lidt varme i redegørelsen, og jeg sad så til gengæld og glædede mig til, at jeg nu ville få eksempler på, hvordan den varme skulle vise sig, i fru Karen Thurø Hansens indlæg. Det synes jeg ikke særlig jeg fik. Fru Karen Thurø Hansen sagde, at hun ikke ønskede et ensrettet samfund, og hun understregede, at børn er forskellige, og familier er forskellige. Det synes jeg egentlig er et synspunkt, der gennemsyrrer børnekommissionens redegørelse, og jeg synes også, det har gjort det i den redegørelse, regeringen har lagt frem. Men vi kommer selvfølgelig ikke uden om, da der er offentlige midler i hele dette spørgsmål, at det også bliver en sag om fordelingen af midlerne.

Men jeg vil også gerne takke fru Karen Thurø Hansen for, at hun understregede, at det konservative folkeparti gerne ville være med til at finde nye og bedre veje for børne-

[Socialministeren]

familierne. Det synes jeg er rart at vide, også for det fremtidige arbejde.

Hr. Poulsgaard holdt jo en af de taler, som hr. Poulsgaard har holdt så mange gange før her i folketings salen. Det er noget med, at vi ved såmænd godt, hvad der kommer ud af sådan nogle kommissioner, og enten skal vi stoppe arbejdet, nærmest før det er kommet i gang, og hvis det endelig er kommet i gang, skal vi helst glemme det med det samme. Det tror jeg egentlig er meget karakteristisk for fremskridtspartiets politik, for det er selvfølgelig nyttigt for fremskridtspartiet, at vi ikke ved noget. Det er rarest for fremskridtspartiet, at der ikke er nogen form for dokumentation, for så kan man så fikst fortsætte med den argumentation, man fører frem, og som vi også hørte fra hr. Poulsgaard i dag, hvor hr. Poulsgaard jo mente, at hvis man fortsatte den måde at diskutere på, fik vi såmænd nok gamle dage igen.

Jeg synes også, det var meget bekvemt, som hr. Poulsgaard gjorde det, at tale om alt muligt andet. Vi fik den dér med skattesystemet. Jeg tror ikke, der er nogen debat, hr. Poulsgaard, uden at vi får den dér med skattesystemet. Vi fik også den med underskuddet på betalingsbalancen, og vi fik den med at genskabe initiativet. Man må ærlig talt sige, at hr. Poulsgaard er kommet ganske fikst efter de sædvanlige unoder her i folketings salen, nemlig at sige det samme gang på gang, uden at der overhovedet bliver noget forandret ved det.

Jeg har egentlig også lidt negative bemærkninger til fru Birthe Nielsen. Nu sagde fru Aase Olesen i den foregående debat til fru Lilli Gyldenkilde, at det var et eksempel på »at køre deruda«. Det synes jeg egentlig også var rammende for de ting, fru Birthe Nielsen sagde her i dag. Det var faktisk en almindelig omgang jammer. Der var ingen grænser for, hvor elendigt alting var. Det var en opremsning af, hvor dårligt det stod til: børnetilskud, daginstitutioner, mødres og fædres vilkår, og det forekommer mig, at der var umådelig lidt, der viste andet, end hvor dårligt det hele var. Og det synes jeg er en forkert beskrivelse af den situation, vi befinder os i.

Lad mig gøre det konkret på et enkelt punkt: der var almindelig jammer over, hvor høje taksterne på vuggestuerne nu var blevet, men der var ikke nogen oplysninger – dem

fik vi lidt senere af fru Else Brønserud – om, hvor meget det offentlige betaler til vuggestuerne. Den side af sagen var overhovedet ikke kommenteret og blev slet ikke belyst i fru Birthe Niensens indlæg.

Det undrer ikke mig, at man kan nævne forskellige initiativer ude omkring i kommunerne, der er stødt på vanskeligheder. Fru Birthe Nielsen nævnte bl.a. en minivuggestue, og der kunne være andre ting. Det er da helt givet, at der er vanskeligheder, og det er da helt åbenbart, at der må være mange, når man vil prøve at indrette tingene anderledes.

Det er derfor, det har været vigtigt for mig at understrege, at den slags nydannelser må hvile på en lokal accept; man kan ikke lave noget, hvis man ikke kan skaffe den politiske lokale accept af de forsøg og nydannelser, man gerne vil lave. Derfor er alt dette en proces; det er et spørgsmål om, at ønsket om at få nye måder er tilstrækkelig stærkt også ude omkring, og at det er tilstrækkelig stærkt fra forskellige grupper. Som jeg ser det, er der ikke mange andre reelle muligheder for forandringer af vores samfund, og jeg synes ikke, det ville være ønskeligt, at det var ministeren eller folketinget, der hver gang skulle gribe ind og lave noget på centralt plan. Jeg udelukker ikke, at det kan være nødvendigt i visse særlige situationer, men jeg synes ikke, det vil være ønskeligt, at det blev en model.

Fru Lone Dybkjær tog i en del af sit indlæg udgangspunkt i en kommentar, jeg havde haft i Information sidst på sommeren. Jeg synes, det kan være spændende nok at diskutere, selv om jeg selvfølgelig undrede mig over, at fru Lone Dybkjær som tidligere formand for børnekommissionen netop tog udgangspunkt i dette.

Jeg vil godt udrydde et par misforståelser. Den ene er den, at man ud af min artikel kunne læse en cementering af, at børn var kvindernes ansvar. Nej, det har jeg ikke sagt noget om. Jeg har sagt, at det er første gang i historien, at kvinder kan vælge, og jeg synes, det er en ganske interessant og ganske usædvanlig situation. Jeg synes, at det også i ligestillingsdiskussioner er værd at konstatere, at det er den situation, vi befinder os i nu. Jeg synes også, at det er vigtigt at understrege, at valg har konsekvenser; det gælder, hvis vi vælger at have børn, det gælder, hvis vi vælger at have arbejde, det gælder den ægtefæl-

[Socialministeren]

le, vi vælger eller bortvælger, det gælder venner osv. — ethvert valg er også et fravalg. Jeg tror, at mange misforståelser og mange overdrevne forestillinger om, hvordan tilværelsen er indrettet, ville forsvinde, hvis vi gjorde os det klart.

Jeg er enig med fru Lone Dybkjær i, at det vil være nyttigt med dispensationsparagraffer i lovgivningen, og jeg er også enig med fru Lone Dybkjær i, at der ikke bør være hindringer i lovgivningen, der gør, at man ikke kan komme i gang med en nytænkning. Jeg tror, fru Lone Dybkjær kan have ret i, at sådan er vores lovgivning ikke indrettet, men så må vi tage det op efterhånden.

Jeg synes også, det ville være meget ønskeligt, og det vil jeg også forsøge at bidrage til, at de ideer og den tankegang, der præger vores debat her omkring børnene, også vil komme til at indgå i de politiske beslutninger, vi skal træffe i løbet af dette år og de kommende.

Hr. Tyroll havde en bemærkning om spørgsmålet om, hvorvidt det kostede flere eller færre penge. Det, at det ikke måtte koste flere penge, eller at man skulle i det væsentlige klare sig inden for de ressourcer, der er til rådighed, gjorde i virkeligheden hr. Tyroll skeptisk på forhånd. Det tror jeg er meget karakteristisk og også en karakteristisk forskel på socialdemokratiet og VS, nemlig at det kun er fremskridt, når vi bruger flere offentlige midler. Vi deler ikke den opfattelse.

Vi deler heller ikke den opfattelse, som både hr. Wilhjelm og hr. Tyroll gav udtryk for, nemlig at det, ligegyldigt hvilken indtægt man havde, ikke skulle koste noget at have børn. Vi mener, at dette spørgsmål såvel som andre spørgsmål i allerhøjeste grad også afhænger af den indtægt, de pågældende har. Vi tror ikke på, at det vil være muligt at give alle mennesker lige meget, og vi prioriterer at give de svageste grupper mest — det er det, fru Karen Thurø Hansen meget rigtigt har beskrevet som fordelingspolitik.

Tak til fru Lis Starcke for, at hun så klart i starten understregede nødvendigheden af den brede debat. Jeg tror, det var godt også at få trukket det frem i denne sammenhæng. Jeg er enig i de bemærkninger, fru Lis Starcke kom med vedrørende daginstitutionerne og daginstitutionsbetalingen, og det håber jeg at vi på et senere tidspunkt, når det udvalg,

vi har nedsat, er blevet færdigt, kan vende tilbage til.

Jeg skal nøjes med at takke fru Ebba Strange og fru Lilli Gyldenkilde for de præciseringer, der for fru Ebba Stranges vedkommende kom vedrørende det familieretlige og fra fru Lilli Gyldenkilde først og fremmest vedrørende arbejdstiden og den række af praktiske problemer, vi ville støde på her. Til det sidste kan jeg sige, at det er jo derfor, vi bl.a. har gjort opmærksom på, at socialministeren vil komme med en samlet redegørelse på dette område, men jeg synes, det var rart at få de præciseringer fra SFs side. De giver jo også et grundlag for at kunne gå videre.

Hr. Waldorff havde også det — kunne man næsten sige — sædvanlige udgangspunkt, nemlig at det var så frygtelig dårligt. Hr. Waldorff refererede til de kaserne, der slås op på nuværende tidspunkt og adskiller familierne, og man så ligesom for sig, at det for 30 eller 40 år siden havde været mægtig godt, for da havde familierne tid til at tage sig af hinanden, og da havde boligerne været så meget bedre. Det tror jeg såmænd ikke hr. Waldorff mener. Jeg er sikker på, at han bevæger sig rundt i København og ser gamle kvarterer. Derfor tror jeg egentlig mere, det var udtryk for et sædvanligt udgangspunkt, end det var udtryk for en realitetsopfattelse af, hvordan verden er.

Jeg synes, det var lidt ærgerligt, at hr. Waldorff, da han kom med sine sidste bemærkninger, hvor han refererede børns samværsmuligheder og den opdeltede tilværelse, hvor han refererede til andre former for institutioner, ikke var opmærksom på, at det faktisk er nogle af de samme ting, vi har forsøgt at understrege i regeringens redegørelse, og at det er det, der har været vores udgangspunkt for at sige, at det er nødvendigt med nogle forsøg og nogle åbninger, sådan at vi kan finde frem til nogle nye løsninger.

Fru Ingerlise Koefoed mente, at det, at vi havde lavet et særligt udvalg omkring kulturen, gjorde, at vi ikke havde taget det alvorligt. Ja, der kan man bare se; vi troede endda, at vi havde taget det særlig alvorligt ved at sørge for, at det blev særskilt behandlet. Det er da klart, at det, vi har forsøgt med dette arbejde fra børnekommissionens side og med regeringens redegørelse, har været at holde det sammen. Derfor synes jeg egentlig,

[Socialministeren]

det var en lidt urimelig påstand, når fru Ingerlise Koefoed sagde, at vi delte småbørnene op i sektorer. Det, hele børnekommissionens arbejde bærer præg af – og samtidig regeringens redegørelse – er jo at samle det. Vi har talt om boliger i dag, vi har talt om fysisk miljø, vi har talt om sundhed, vi har talt om retssikkerhed, vi har talt om arbejdstid, vi har talt om trafikforhold osv., alt sammen afspejler det jo, at vi netop har forsøgt at holde tingene sammen.

Jeg var glad for, at fru Jytte Andersen her til sidst også tog fat på et af de problemer, som vi jo også mange gange i anden sammenhæng har debatteret her i folketinget, nemlig indvandrerbørnene. Jeg synes, det er godt at se det i denne generelle sammenhæng, og jeg synes, der var nogle ting i fru Jytte Andersens indlæg, som vi må gå videre med. Men så forstår jeg altså også, at hele diskussionen om børnene vil være noget, vi gentagne gange kan vende tilbage til, og det kan regeringen kun hilse med tilfredshed.

Helle Degn (S):

Da socialdemokratiet ikke, som nogle andre partier, har betjent sig af den metode at få alle gruppens medlemmer på talerstolen, vil jeg benytte lejligheden til at benytte anden omgang til at sige lidt om hele daginstitutionsområdet, da jeg ikke havde det med i mit første indlæg.

Dér består de gode gamle modsætninger. Det kunne vi tydeligt høre på de synspunkter, der blev ridset op. De rækker lige fra VS, der synes og gerne ser, som vi jo ved det, at daginstitutionsområdet helt og totalt skal være gratis, og det skal det gøres nu, og også gratis for de højeste indkomster. Dernæst vil man også først og fremmest forbedre kvaliteten for de børn, der er inde i varmen i vore daginstitutioner i dag, førend man vil udbygge antallet af pladser, sådan at flere børn reelt kan få et daginstitutionstilbud. Det finder vi er en forkert prioritering. Vi er enige og deler børnekommissionens prioritering, som siger, at man først og fremmest forsøger at udbygge antallet af daginstitutionspladser og dernæst nedsætter forældreandelen af betalingen. Derudover finder vi i socialdemokratiet også, at to forældre med meget høje indkomster selv i højere grad må bære en større del af de udgifter, der er forbundet med at have børn i daginstitutioner, hvori-

mod forældre med mellem- og lavindkomster skal støttes og friholdes for betalingen.

Fremskridtspartiet optrådte i dag med de store armbevægelser som ved tidligere lejligheder. Hr. Poulsgaard sagde: stop da det arbejde omkring børnekommissionen, til hvilken nytte skulle det være? Det kunne blive puttet skråt i papirkurven, kan jeg forstå på hr. Poulsgaard. Det stemmer jo meget godt overens med tidligere udtalelser fra fremskridtspartiet i en anden debat, hvor man faktisk siger lige ud: lad bare børnene dø i udviklingslandene. Det er åbenbart fremskridtspartiets holdning til børn, og det tegner jo nogle uhyggelige perspektiver.

De konservative synes jeg ikke gjorde meget ud af denne betænkning, men man var dog nået frem til den holdning, at det var dog frivilligt for manden, om han nu ville have barselorlov. Nu vel, men problemet er jo netop, at hvis vi ikke får organiseret denne mulighed for, at manden kan vælge barselorloven, ja, så kan man ikke reelt i dag tale om, at man har muligheden, fordi man ikke på et hvilket som helst selvvalgt tidspunkt kan tage en ferieperiode på de fleste arbejdspladser. Derfor er det nødvendigt, at det bliver organiseret, sådan at manden rent faktisk får den valgmulighed, og det støtter vi gerne.

Så har jeg en kort kommentar til fru Ingerlise Koefoed. Der står rent faktisk en hel del om, og man har beskæftiget sig en hel del med huse og boliger i børnekommissionens betænkning. Ikke desto mindre er der udgivet en hel delrapport om samme emne, og den vil jeg da foreslå fru Ingerlise Koefoed at stifte nærmere bekendtskab med.

Jeg vil godt slutte med at sige, at jeg deler fru Lone Dybkjærs opfattelse, at med denne debat er debatten om børns situation i vort samfund jo ikke slut, men netop begyndt, idet både boligminister, arbejdsminister, justitsminister, socialminister og andre af regeringens ministre hver på deres område allerede har påbegyndt nye overvejelser, har sat udvalgsarbejder i gang for at finde nye veje, for at finde løsninger på nogle af de problemer, som vi her har debatteret. Ikke mindst socialministerens bemærkninger om, at vi må finde nye veje, også selv om ressourcerne er begrænsede, finder vi er yderst nødvendige. Derfor er vi glade for, at der her kan konsta-

[Helle Degn]

teres en tilslutning til, at denne debat fortsætter.

Henrik Toft (V):

Hvis ord kunne gøre det, så havde vi nu gennem denne debat løst børnefamilierne problemer. Hvis ikke man vidste bedre, skulle man tro, at der var direkte transmission på. Det er da også vældig godt, at mange formulerer sig om de problemer, der eksisterer for børnefamilierne, for der er vitterlig mange.

Socialministeren behagede ikke at svare på det direkte spørgsmål, som jeg stillede om 20 timers cirkulæret, men det kan vi jo så vende tilbage til ved en anden lejlighed. Derimod var hun venlig ved mig i ligestillingens navn, hvor hun dog ikke anfægtede et af mine synspunkter vedrørende ligestilling, hvor kvinderne stadig væk har et privilegium, som vi aldrig kan anfægte. Med hensyn til voksenkontakt har jeg måske nok lige så nær personlig mulighed for at vurdere det som socialministeren.

Enlige forsørgeres problemer er blevet understreget gennem mange indlæg, og det er sagt, at det er det største problem. Derfor ville jeg gerne, om vi havde haft nok så gode bud på, hvordan det skulle løses. Vi kommer ikke uden om, at det er det største problem, og jeg tror faktisk også, at et deltidsjob for deres vedkommende kan være en løsning. Deltidsjob blev ikke kommenteret hverken af socialministeren eller af socialdemokratiets ordfører, men jeg mener at kunne konstatere, at der faktisk gennem debatten har tegnet sig et flertal for, at vi lovgiver om det spørgsmål, at vi åbner stærkere op for deltidsbeskæftigelse, end der er i dag. Det er jeg glad for at kunne konstatere.

Til sidst vil jeg lige sige lidt om holdningen til børnefamilierne situation. Vi har gennem debatten her klart fået afsløret, at der virkelig er holdningsforskelle i denne sal, og at man stadig væk fra flertallets side vurderer forældrenes situation sådan, at det er dem, der skal bestemme, hvordan deres børn skal opdrages, mere end det er samfundet, og det kan vi fra venstres side kun være tilfredse med. Vi deler denne opfattelse.

Karen Thurøe Hansen (KF):

Jeg har lyttet interesseret til debatten, og en gang imellem har jeg syntes, at den gik lidt ud over det, vi egentlig diskuterer i dag, nemlig de 0-6-åriges forhold.

Adskillige af ordførerne har været inde på, at det skulle overlades til børnene, fordi de skulle have visse rettigheder, at tage stilling i skilsmisssager osv. Jeg synes nok, at vi stiller temmelig store krav til vore børn fra 0-6 år.

Socialministeren efterlyste et forslag fra min side om en varmere familiepolitik. Vi har haft en kommission siddende i 5½ år, og jeg sagde, det var en kold betænkning, vi havde fået. Jeg synes, det ville have været nærliggende for kommissionen i den betænkning, der er afgivet, at have peget på en varmere familiepolitik end den, vi faktisk byder vore småbørn.

Ligeledes siger ministeren, at det er meget nødvendigt med en stabil voksenkontakt. Ja, det har ministeren i sandhed ret i, og en stabil voksenkontakt kan man egentlig ikke sige at vi byder vore småbørn, der bliver taget op tidligt om morgenen og måske på cykel kørt til en institution, hvor der er 2-3, måske flere, de har kontakt med i løbet af dagen, og så bliver de hentet sidst på eftermiddagen. Den stabile voksenkontakt, som forældrene burde udgøre, overlades til pædagoger og medhjælpere – og intet ondt ord om dem, for i masser af tilfælde gør de alt, hvad de overhovedet kan for at passe børnene og bibringe dem den mulighed for aktivitet og kreativitet, som de skal have i den alder. Men forældrene må og skal være dem, der har ansvaret for børnene, dem, der har den tætteste kontakt med børnene, og det skal være mit bidrag fra de konservatives side til den opfattelse, at tryghed og kærlighed nu engang bedst gives af de mennesker, som er forældre til børnene. Skal børnene have en stabil opvækst, må det være forældrene, der præger børnene.

Poulsgaard (FP):

Man skal høre meget, før ørerne falder af. Fordi man ikke går ind for det makværk her, skulle man gå ind for, at børn skulle dø af sult. Sådan sagde fru Helle Degn. Det er i sandhed meget, man skal stå model til.

Socialministeren siger, at jeg snakker om gamle dage. Nej, det var socialministeren,

[Poulsgaard]

der i Vejle i går snakkede om, at vi ikke kom tilbage til de gode, gamle dage. Jo, fru socialminister, vi kan komme tilbage til de gode, glade 1960'ere og 1970'ere, hvis vi bare skærer ned på den offentlige sektor og giver forældrene noget mere frihed, men dér er det simpelt hen, at vore veje skilles.

Jeg kan overhovedet ikke fatte, at hr. Henrik Toft fra venstre kan sige her, at der er et flertal for, at det er forældrene, der skal styre børnene. Hvor i himlens navn er det flertal henne? Næsten alle, der har været heroppe, har jo faktisk støttet dette makværk, og nu skal vi til at lave børnepolitik. Vi skal ikke lave nogen speciel børnepolitik. Vi skal lave et sundt samfund, hvor frie mennesker kan udfolde sig.

Dengang denne betænkning kom, stod der i Aktuelt på forsiden, at børn har det så skidt i Danmark. Jeg blev helt syg, da jeg læste den forside. Hvad er det for nogle børn, der har det så skidt i Danmark? I alle de kredse, jeg færdes, ser jeg sunde, raske og frodige børn, men alligevel har børn det skidt.

Nej, det, som dette drejer sig om, er det, som fru Ingerlise Koefoed så glimrende og fremragende gav udtryk for. Vi bruger nu 1,3 mia kr. på biblioteksvæsen; så har vi altså 1,3 mia kr. mindre at gøre godt med for de ældre, de syge, de åndssvage og andre grupper af socialt svage, som socialministeren så rigtigt siger. Men skulle det stå til fru Ingerlise Koefoed, så skulle der på hver vuggestue, i hver børnehave og på hvert fritidshjem stå et komplet bibliotek til rådighed med kassettebånd, videobånd og bøger. Jeg ved ikke, om det skal være den bog, som jeg har her f. eks., der skulle stå der. Jeg har lyst til at citere fra den, men jeg ved, at vi nu har en meget liberal næstformand i stolen – havde vores formand været der, var det simpelt hen blevet nægtet mig at citere – og derfor skal jeg ikke misbruge næstformanden. Men jeg beder jer læse den bog og så se, om I synes, det er sådan noget, man skal bruge kulturmillionerne til, og om det måske er det, der skal stå rundt om på bibliotekerne.

Så vil fru Lone Dybkjær til at fortælle eventyr, og det vil jeg så sandelig også. Man skulle faktisk tro, at flertallet i denne sal finder sig i eventyrenes verden, dér, hvor prinsen får prinsessen og det halve kongerige og gaverne regner ned fra himlen, for det vil jo koste det fuldstændig vanvittige og ublu at

følge bare en lille smule af dette her. Hvor vil I tage pengene fra? I skylder ærlig talt anstændigvis en forklaring på, hvor I vil tage pengene fra. Jeg ved da godt, at vi snart skal have kommunevalg, og der er da stemmer i den slags ting her, men jeg synes, det er for dårligt at bruge børnene i sin politik. Vi er absolut ikke bedre herinde, end pædagogerne er, for vi skyder jo også børnene foran os og bruger dem, så vi kan få nogle stemmer her op til det kommunevalg, der nu skal være.

Det er simpelt hen en rystende diskussion, og vi fik da også hele indvandrerproblemet ind i den. Uha, så godt vi skal gøre det for indvandrerne. Ja men socialdemokrati, kan I da ikke snart forstå, at når vi sidder i suppedasen, er det, fordi I har været så venlige og så elskværdige? Der er ikke den gruppe, der ikke skulle støttes i alle ender og kanter. Vi andre behøver ikke at være nogle slemme fyre, der vil alt det onde her i livet. Vi vil bare gøre det gode for de børn, der vokser op efter os. De skal ikke vokse op i et forgældet og forarmet samfund, de skal vokse op i et sundt samfund.

Man kan faktisk godt elske børn uden at behøve at gå ind for børnekommissionens betænkning. Det er simpelt hen et stykke bestilt arbejde, og det er simpelt hen rystende. Herinde må man give op, for her lades alt håb ude, men der er trods alt håb, for jeg ved, at de menige socialdemokrater ude i landet, der slider på fabrikker, kontorer og andre steder, ikke bakker dette makværk op.

Birthe Nielsen (SF):

Det er med beklagelse, jeg må konstatere, at jeg faktisk ikke fik svar på nogle af de spørgsmål, jeg stillede til socialministeren.

Når socialministeren siger til mig, at det var dog en forfærdelig jammer, må jeg ærligt tilstå, at de ting, jeg oplyste, har jeg kunnet læse mig frem til i børnekommissionens betænkning, som jeg synes er vældig udmærket, og som jeg har haft meget glæde af at sætte mig ind i. Bl. a. pegede jeg på i mit indlæg heroppe, at børnekommissionen mente, at nogle af de kortsigtede ting, man kunne løse, drejede sig om daginstitutionspolitikken, som er en af de alvorligste ting, børnekommissionen peger på. Jeg kan se af ministerens redegørelse, at hun ikke er enig med børnekommissionen om, at man bygger daginstitutio-

[Birthe Nielsen]

ner efter det faktiske behov, dvs. hvor der er brug for det. Derfor gjorde jeg meget ud af i mit oplæg at forklare og fortælle, hvordan det ser ud på dette område. Det er ikke fri fantasi, det er virkelige oplysninger, jeg har fået, bl. a. ved at læse børnekommissionsrapporter, og jeg har også fået oplyst, hvordan det ser ud på dette område rundt omkring i landet.

Jeg mener også, det er afgørende for børnene, at de bliver passet ordentligt, mens forældrene er på arbejde, for jeg ved godt, at vi ikke får nedsat arbejdstiden hverken i dag eller i morgen. Men børnene skal stadig væk i dag og i morgen passes, og det, jeg synes er et meget alvorligt problem, er, at vi ikke ved, hvor mange af børnene der bliver passet i dag. Det giver meget utrygge forhold ikke blot for børnene, men også for forældrene.

Jeg kan da også i den forbindelse nævne, at netop de forældre og græsroddere, som socialministeren snakker så meget om at man skal lytte til, vil ved kommunevalget den 17. november – i hvert fald hver fjerde af dem – efter de undersøgelser, jeg lige har fået oplyst er foretaget, sætte deres kryds ved de partier, der prioriterer netop dette område højt. Det synes jeg lige jeg vil oplyse ministeren om, hvis hun ikke ved det.

Til sidst vil jeg sige, at jeg har ikke fået noget at vide om – og det spurgte jeg også om – hvilke finansieringsordninger der skal til, for at kommunerne, hvis økonomi er betrængt, kan udføre nogle af de forsøg, som ministeren snakker så meget om. Børnekommissionen har jo netop peget på, at den gældende finansieringsordning virker blokerende over for nytænkning og forsøgsordninger. Vi er i SF ikke kede af nytænkning og forsøgsordninger – det håber jeg at ministeren forstår – men jeg ved, at de foreløbige forsøg, der har været gjort, har haft meget trange vilkår.

Jeg nævnte også masser af krisecentre rundt omkring i landet, som ikke har mødt den bevågenhed fra de kommunale myndigheders side, som gør, at man kan få netop græsrodsbevægelser til at udføre et socialt arbejde. Her tænker jeg specielt på mange af de kvindegrupper, der er gået i gang med dette arbejde, men ikke har haft de økonomiske muligheder.

Jeg vil gerne bede om, at ministeren vil svare mig på disse spørgsmål.

Lone Dybkjær (RV):

Socialministeren undrede sig over, at jeg tog udgangspunkt i noget, socialministeren havde skrevet, og ikke i børnekommissionens betænkning. Jeg tog faktisk ikke udgangspunkt i kronikken, men lad det nu være.

I øvrigt synes jeg, det er meget naturligt, at måske netop jeg som tidligere formand for børnekommissionen nu optager den politiske diskussion, for skal betænkningen have konsekvenser ud over at præge den mere almene debat, er det vigtigt, at vi får taget fat på diskussionen herinde om, hvilke konsekvenser vi kan drage, for jeg mener ikke, det er nok med holdningsmæssige ændringer, som jeg sagde; jeg mener også, det er nødvendigt med nogle lovgivningsmæssige initiativer. Når jeg tog fat i den holdning, socialministeren havde lagt for dagen i Information, var det selvfølgelig, fordi socialministeren som børnenes minister ikke er uden betydning. Både af den grund og fordi jeg ikke er enig i den holdning, der var givet udtryk for i kronikken, tog jeg det op.

Det er naturligvis rigtigt, at vi ved at vælge noget fravælger noget andet; det er i og for sig ikke så interessant, det er logisk nok. Men det, jeg lagde op til, var, at det var vigtigt, at vi fik et samfund, hvor det at få børn ikke for tid og evighed udelukkede en arbejdsindsats senere hen, og det er reelt det, der sker i dag. Hvis man vælger at få børn, er det meget vanskeligt senere hen at etablere sig i erhvervslivet; sådan er erhvervslivet, både det offentlige og det private, og det er den diskussion, jeg mener det er nødvendigt at tage fat på. Jeg sagde, at vi skal forstå, at menneskers prioriteringer i livet flytter sig afhængigt af bl. a. familie og børn, og det, det gælder om for os, er at give de bedste udviklingsmuligheder for de prioriteringer, mennesker nu foretager på forskellige tidspunkter af deres liv, altså skabe mulighed for, at de periodisk kan prioritere f. eks. familie og børn og før eller senere prioritere noget andet. Dette er ikke muligt i dag, og derfor synes jeg, at den diskussion er vigtig at få frem. Her mener jeg, at der ligesom blev lagt op til i kronikken, at man måtte gøre sig klart, at når man foretog dette valg, var det et valg for tid og evighed, og sådan mener jeg at mange har kunnet læse den.

[Lone Dybkjær]

Til hr. Poulsgaard vil jeg bare sige, at så vidt jeg kan forstå, har hr. Poulsgaard hørt ét ord, nemlig »eventyr«. Det er selvfølgelig også et udmærket ord at høre, men han har ikke hørt så forfærdelig meget andet af det, jeg i øvrigt sagde, og så er det jo lidt vanskeligt at føre en debat på andet end det eventyrlige plan.

Tyroll (VS):

Nu sagde ministeren, at der var ligesom en karakteristisk forskel mellem socialdemokratiets og VS' politik, fordi vi sagde, at der nødvendigvis måtte være udgifter forbundet med de forskellige initiativer, man satte i værk, og så skulle det være en særlig kvalifikation for socialdemokratiet, at man kunne finde ud af at sætte noget i gang, uden at det kostede noget.

Jeg har lidt svært ved at se, hvordan nogle af de store ting, der ligger i denne betænkning fra børnekommissionen, skulle kunne nyde fremme, hvis ikke det skal koste noget. Hvordan vil man forestille sig fra regeringens side, at man får realiseret tankerne omkring udvidet barselorlov, uden at det kommer til at koste noget? Hvordan forestiller man sig, at man kan få realiseret tanken om nedsat arbejdstid, uden at det vil koste noget? Hvis det er en realitet, at disse ting ikke skal koste noget, er jeg i hvert fald temmelig bange for, hvad det er for nogle forslag, der kommer, når det skal gennemføres.

Så jeg kunne godt tænke mig at vide, om ikke det, at man fra regeringens side siger, at disse foranstaltninger, som skal sættes i værk på baggrund af denne betænkning, ikke må koste noget, også betyder, at der simpelt hen er en lang række af de opfordringer til aktiviteter, der vil blive lagt i syltekrukken og simpelt hen ikke blive brugt til noget. Og det var det, jeg var inde på.

Så siger ministeren, at det drejer sig om, at socialdemokratiet i allerhøjeste grad har sans for en omfordeling, og det skal jeg da love for.

Der var nogle ting, som ikke blev kommenteret, og det var bl. a. hele spørgsmålet om den gældsætning, som man har foretaget af lønarbejderne, og som betyder, at der i år skal betales disse 14 mia kr. i rentebetalinger til kapitalen og til næste år 20 mia kr. Ja men det er da klart, at disse udgiftsstignin-

ger, som man altså tillader, betyder, at det bliver svært at finansiere de forbedringer, som børnefamilierne skulle have.

Desforuden er det også en klar realitet, at det er svært at se den omfordeling til gunst for lønarbejderne, der skulle ligge i den generelle krisepolitik, der er gennemført. At man har pillet ved dyrtidsreguleringen og gennemført generelle reallønssald – f. eks. siger beregningerne for FTFs vedkommende, at det siden december 1979 har kostet 11.128 kr. for den enkelte heltids privatansatte – rammer alle, også børnefamilierne. Omfordelingen er skæv, og der er tale om, at man i allerhøjeste grad har presset familieøkonomien for børnefamiliernes vedkommende.

Så kan jeg også forstå, at ministeren synes, det er så forfærdeligt, at vi synes, daginstitutionerne skal være gratis i lighed med skolerne. Måske synes man også, det er så forfærdeligt, at folkeskolen er gratis?

I det hele taget må det være lidt svært for de forskellige socialdemokrater i fagbevægelsen at se, hvad man egentlig har tænkt sig at sætte i værk. Der kom ingen klare markeringer af, hvad der skal ske omkring arbejdstiden. Hvor mange år skal der gå, før der skal finde en nedsættelse af arbejdstiden sted? Hvornår vil man sætte disse ting i værk?

Der var intet svar på, hvordan regeringen vil optræde ved næste overenskomstforhandling, hvor man jo optræder som arbejdsgiverpart. Er det sådan, at man kan forudse, at man fra regeringens side vil være villig til at give indrømmelser på dette punkt, eller må man konstatere, at man har pantsat sine muligheder for at komme med disse tilbud i Dansk Arbejdsgiverforenings bygning, og at man afventer et tilsagn derfra? Tilsagnet om at medvirke er jo i allerhøjeste grad til stede fra fagbevægelsens side, og jeg nævnte adskillige forskellige fora i fagbevægelsen, som har udtalt sig om dette, ikke bare ved overenskomstkravenes formulering, men også f. eks. ved den sidste ligestillingskonference, som LO holdt, og hvor samtlige tillidsfolk, der var til stede dér, en 135 stykker, vistnok alle sammen bakkede op om en generel nedsættelse af arbejdstiden til 6 timer daglig.

Det er klart, at her står man med forventningerne, og så er det kun Dansk Arbejdsgiverforening, der blokerer for nogle initiativer på dette område. Derfor havde det været på sin plads, om der i højere grad havde været

[Tyroll]

nogle markeringer af, hvad man ville gøre her, men det kan man altså ikke forvente, og derfor er det selvfølgelig også klart, at fagbevægelsen må stole på egne kræfter og ikke forvente noget som helst af den regering, der sidder nu, med de intentioner, der er lagt frem, og de begrænsninger, man vil lægge på aktiviteterne. Man er nødt til selv at slå disse ting igennem.

Men lad os så se, om man fra socialdemokratiets side, fra regeringens side, vil lade være med at blokere for kravet om nedsat arbejdstid, eller man igen vil undergrave de aktiviteter, der har været udfoldet i fagbevægelsen for at få opfyldt disse krav, som alle, inklusive børnekommissionen, synes er så væsentlige for børnenes vilkår.

Men der var jo intet konkret i dag, må jeg konstatere, og jeg må sige, at de signaler, der har været, tyder ikke på, at der vil ske noget som helst på grundlag af denne betænkning.

Else Brønserud (KrF):

Jeg kan jo kun sige, at jeg er lidt skuffet over, at hverken socialministeren eller nogen fra de andre partier har kommenteret vores gode forslag, men jeg håber, at vore tanker vil bundfælde sig også blandt de øvrige partier herinde.

Der er jo en ting, som vi må gøre os klart i dag: der skal nytænkning til. For de resultater, vi har set nu med de børn, som er vokset op de sidste 5-10 år, og som har været henvist til institutioner, er jo alvorlige for os og en anklage mod alle politikere i dette land. Derfor må der nytænkning til, og jeg vil håbe, at denne debat må bidrage til, at der kommer en nytænkning, der vil gavne vore børn i deres fremtid.

(Kort bemærkning).

Lis Starcke (DR):

Det, som jeg ikke nåede i første omgang, handlede netop om byplanlægning. Så kom hr. Waldorff herop, og det skal han da ikke have utak for, for jeg synes, han havde ret i meget af det, han sagde. Men jeg vil nu gerne have lov til lige at komme med de tanker, som jeg har gjort mig om det.

Jeg synes måske nok, at det er svært at give tryghed samfundspolitisk, men jeg synes, det er her, byplanlæggerne kommer ind, og jeg synes, det er dér, det er meget vigtigt,

at de voksne er vågne, for den fysiske planlægnings rolle er meget afgørende for den forebyggende rolle, som børnekommissionen netop har givet udtryk for. Gennem den fysiske planlægning kan man modvirke på den ene side ukontrolleret spredning af bebyggelsen og på den anden side en for stor tæthed, og begge disse hensyn imødekommer kommissionens ønsker.

Gennem regionplanlægning må der tilrettelægges et bymønster, der muliggør en rationel institutionsdækning, og gennem kommuneplanlægning bør der ske en afstemning mellem arealanvendelsen inden for det enkelte byområde til erhverv, til boliger, til offentlige formål, herunder også institutioner, og transportsystemet. Det er herved muligt at tage de hensyn, som kommissionen fremhæver, ved placeringen af skoler og daginstitutioner, etablering af stille, trafik sikre veje, trafikdifferentiering, varieret miljø m.v.

Vedrørende spørgsmålet om »oplevelsesfattige, ensformige miljøer« og problemet sammenblanding henholdsvis adskillelse af boliger og erhverv må det anføres, at den adskillelse, der tilstræbes i planlægningen, har til formål at forebygge gener i form af sundhedsfare og trafikrisici, der er følgen af den stigende mekanisering og industrialisering af samfundet og en følge af tendensen bort fra mindre håndværk henimod større virksomheder. De steder, hvor der er mindre håndværksvirksomheder, vil det netop være nyttigt, at børnene har en lejlighed til at se og opleve sådanne. Det er jo netop noget af det, der klages over at børnene ikke har lejlighed til.

Et andet emne, som kommissionsbetænkningen berører, er fordelene ved børns opvækst i de mindre bebyggelser, som modsat de store byer synes at fremme social kontakt, kontinuitet, entydighed, stabilitet og trykthed, og det er en udfordring til den fysiske planlægning. Her må man lære i de store byer at indrette forholdene noget lignende, sådan at man får de miljøer frem, som man har i de mindre enheder, for det er jo sådan, at størstedelen af landets befolkning også i fremtiden – og det gælder også småbørnene – vil være henvist til at bo i de større og store byer.

Så bliver der ikke tid til at tale mere om børnenes rettigheder. Jeg ville endda så gerne have haft lidt mere med om det, fordi jeg

[Lis Starcke]

synes, det var så vigtigt at sige, at de må have retten til ikke at frygte overlaster, hvad enten det gælder mobning, mishandling, forurening eller krig.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Ja, som en kort bemærkning skal jeg da sige til socialministeren, at netop når man har taget så meget med: boliger, trafik, arbejdsmarked osv., altså områder, hvor der også føres speciel sektorpolitik, er det slående, at man ikke har taget kulturpolitikken med, og man må da også vide, at da kommissionen i sin tid blev nedsat, kom der fra børnekulturarbejderne anmodning om, at de kunne komme med i kommissionen. Man fik, så vidt jeg husker – men jeg må citere efter hukommelsen – til svar, at der ville blive nedsat en arbejdsgruppe om børn og kultur i kulturministeriet, der ville blive nedsat et udvalg i undervisningsministeriet, om indskoling, og der ville undervejs opstå en kontakt mellem de tre udvalg. Så spørger jeg: har der været en sådan kontakt, hvad har den givet sig udslag i, og hvordan har man tænkt sig at planlægge videre? Har man tænkt sig at gøre noget af det, som fru Lone Dybkjær foreslår: samarbejde tættere mellem socialministeriet og undervisningsministeriet – og jeg synes altså også mellem socialministeriet, undervisningsministeriet og kulturministeriet – om disse spørgsmål?

Socialministeren (Ritt Bjerregaard):

Lad mig tage det sidste først. Jeg mener faktisk, at der finder et udmærket samarbejde sted mellem socialministeriet, undervisningsministeriet og også kulturministeriet. Jeg forstod fru Lone Dybkjær sådan, at hun pegede på det problem, der vitterlig eksisterer i ganske mange kommuner, og som jeg ved fru Lone Dybkjær også har været opmærksom på i forbindelse med diskussionen om skolefritidsordninger, men som vi heldigvis ikke skal have afklaret ved denne lejlighed.

Jeg deler ikke fru Karen Thurøe Hansens opfattelse af børnekommissionens redegørelse. Jeg synes, det var fair nok, at man også havde et mindretal, og at det mindretal formulerede sig. Jeg synes, det ville have været mærkværdigt, sådan som flertallet også for-

mulerer det i betænkningen, om man havde været totalt enige, da dette afspejler nogle meget vigtige sider af vores tilværelse.

Men jeg synes ikke, det er nogen helt rimelig beskrivelse, at det er en kold betænkning. Jeg synes, den er usædvanlig konstruktiv og har det meget store fortrin, at den både opererer med ideelle langsigtede løsninger og samtidig anskueliggør, hvordan man kunne komme nogle små skridt hen ad vejen, og det er vi oprigtigt talt ikke forvænte med, når vi ser store udvalg afslutte deres arbejde.

Fru Birthe Nielsen efterlyste nogle bemærkninger om finansieringssystemerne. Nu går jeg ud fra, at fru Birthe Nielsen ikke tænkte på det generelle spørgsmål, for det er hun sikkert selv opmærksom på at vi har behandlet i et særskilt afsnit i redegørelsen fra regeringen, og derfor opfattede jeg det mere som et spørgsmål om finansiering af forsøgsordninger.

Her har vi i hvert tilfælde på nuværende tidspunkt ikke forestillet os, at det er en statslig finansiering; deraf også mine bemærkninger om, at man ikke kan komme længere, end man har mulighed for at overbevise de lokale politikere om. Det synes jeg ikke er nogen mangel. Jeg synes, det er godt og nyttigt, at man skal tage diskussionen lokalt. Det er dér, man skal lave tingene, det er dér, man skal gøre erfaringerne, og det er også dér, man skal skaffe pengene til ordningerne.

Hvordan vi så kan stimulere det, og hvordan vi fra centralt hold kan være med til at tilskynde til en sådan udvikling, arbejder vi faktisk temmelig energisk med i socialministeriet. Det er en balancegang mellem ønsket om at få noget til at ske lokalt, ikke at ville styre det, men gerne stimulere det.

Fru Lone Dybkjær tog i sin replik her spørgsmålet om valg og om fravalg op igen, og jeg var da glad for at konstatere, at vi var enige i, at et valg også medførte et fravalg. Det undrede mig måske en lille smule, at fru Lone Dybkjær ikke var så meget inde på, at man jo også fik noget. Man er tilbøjelig til i en debat om disse ting at hæfte sig ensidigt ved, at man fravælger noget – jeg gjorde det selv i mit eget svar – og måske ikke så stærkt ved, at man får noget andet, og at det altså netop er for at få noget andet, man foretog det valg og ikke et andet.

[Socialministeren]

Jeg er enig i, at vi ikke bør operere med konsekvenser, der betyder, at man har valgt én gang for alle i hele livet, og at den slags ting ikke skifter. Ligesom fru Lone Dybkjær tror jeg, at der kan være tale om mange valg, og jeg synes også, at det, der må interessere os her i dag, er at gøre valgene reelle og gøre det sådan, når vi nu diskuterer børn, at man i et sådant valg har en reel mulighed for at indrette sin tilværelse, som man gerne vil have den. Jeg synes, der har været mange ting i debatten her i dag, der viser, at vi ikke er nået så langt.

Så skal jeg nøjes med til hr. Tyroll at sige, at han nøjedes slet ikke med at snakke om daginstitutioner i sit første oplæg, for så ville jeg ikke have taget fat på spørgsmålet om de økonomiske konsekvenser. Nej, det, hr. Tyroll sagde, var, at alle de ekstra udgifter, der er ved at have børn, skal dækkes, og da gjorde jeg opmærksom på, at regeringen og socialdemokratiet ikke har den opfattelse, at de skal dækkes, ligegyldig hvilken indtægt man er i besiddelse af. Det var det, jeg karakteriserede som en forskel. Og så deler jeg ikke hr. Tyrolls opfattelse af, at der efter denne debat ikke skal ske noget omkring børnene.

Hermed sluttede forhandlingen.

Meddelelser fra formanden:

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Socialudvalget (9/10 81):

Udtræder: Anne Grete Holmsgård (VS)
Nyt medl.: Tyroll (VS)

Kommunaludvalget (9/10 81):

Udtræder: Tyroll (VS)
Ny stedf.: Keld Albrechtsen (VS)

Det udenrigspolitiske nævn (9/10 81):

Udtræder: Anne Grete Holmsgård (VS)
Ny stedf. for
Ib Christensen (DR): Kurt Hansen (VS)

Boligudvalget (9/10 81):

Udtræder: Anne Grete Holmsgård (VS)
Nyt medl.: Keld Albrechtsen (VS)

Kommunaludvalget (13/10 81):

Udtræder: Dræbye (RV)
Nyt medl.: Aase Olesen (RV)
Udtræder: Bolvig (RV)
Ny stedf.: Nancy Rørbæk (RV)

Miljø- og planlægningsudv. (13/10 81):

Udtræder: Bolvig (RV)
Ny stedf.: Nancy Rørbæk (RV)

Socialudvalget (13/10 81):

Udtræder: Bolvig (RV)
Ny stedf.: Nancy Rørbæk (RV)

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 14. oktober 1981, kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 18.17